

Bakgrund och nuläge

Bilaga 1 till översiktsplan

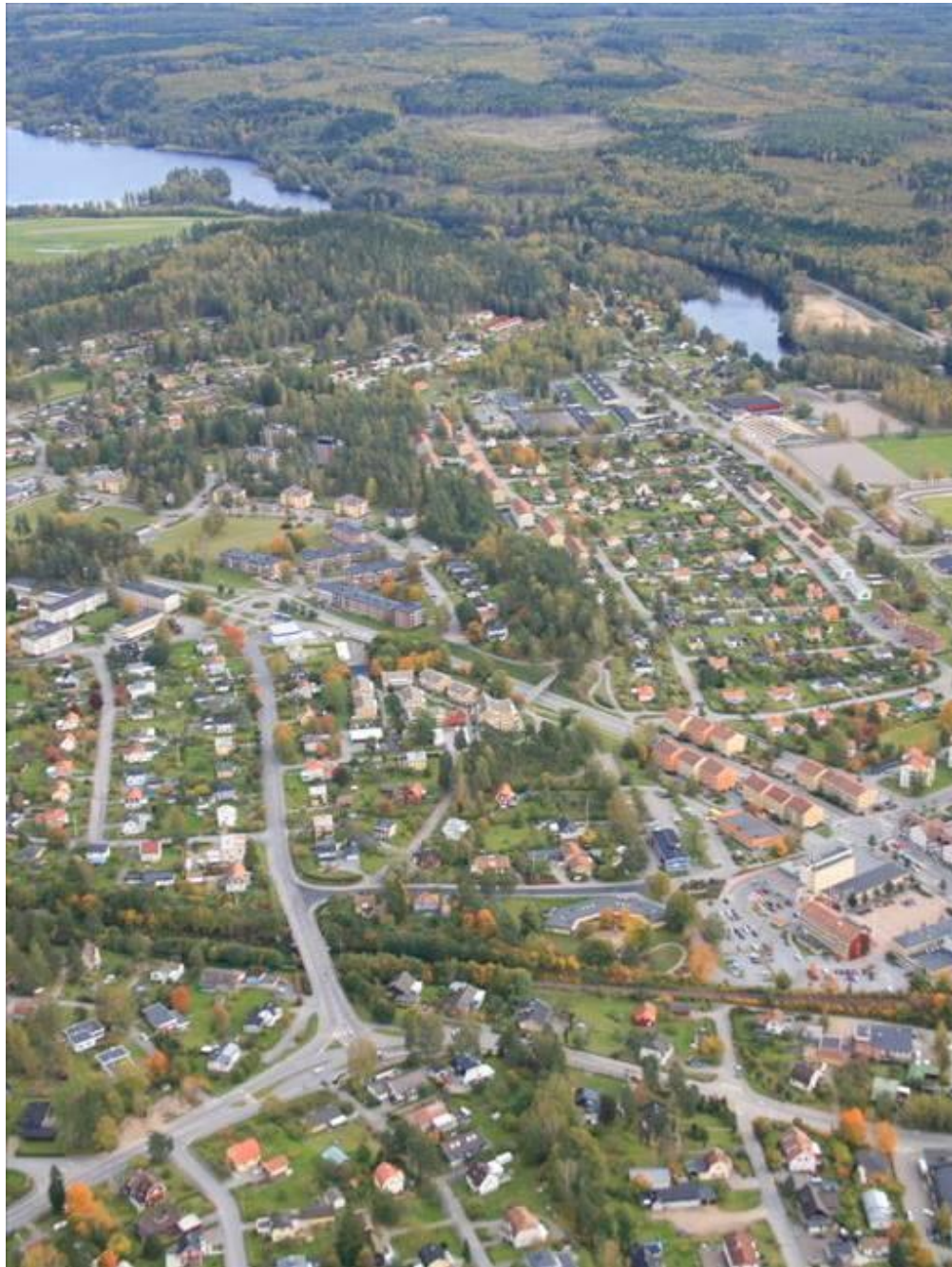

foto: Hans Bergh-Nilsson, Karlskoga kommun 2008

Antagen av kommunfullmäktige 2016-09-26 § 67, laga kraft 2016-10-20

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1. Vad är en översiktsplan?	5
1.2. Samarbete med Karlskoga kommun	5
1.3. Vision	5
1.4. Översiktsplanen – läsanvisning	5
1.5. Fördjupade översiktsplaner	5
2. Degerfors kommun	6
2.1. Ursprung	6
2.2. Läge	6
2.3. Bebyggelsestruktur och gestaltning	6
2.3.1. Landsbygden	6
2.3.2. Centralorten	6
2.4. Karaktär – vad präglar kommunen	7
2.5. Riksintressen	7
2.6. Mellankommunala frågor	7
3. Utgångspunkter	8
3.1. Internationella och nationella mål	8
3.1.1. Hållbar utveckling	8
3.1.2. Nationella och regionala miljömål	9
3.1.3. Miljö kvalitetsnormer	9
3.1.4. Mänskliga rättigheter	9
3.1.5. Tillgänglighet	9
3.1.6. Jämställdhet	10
3.1.7. Barn	10
3.1.8. Folkhälsa	10
3.1.9. Integration	11
3.2. Regionala mål	11
3.3. Omvärld	11
3.3.1. Utveckling av det regionala samarbetet	11
3.4. Befolkningsutveckling	11
4. Boende	12
4.1. Boendeutveckling	12
4.2. Bostadsbebyggelse	13
4.3. Boende på landsbygden/landsbygdsutveckling	13
4.4. Fritidsboende	14
4.5. Centralorten och strandskydd	15
5. Näringsliv med handel och besöksnäring	16
5.1. Näringsliv	16
5.2. Industriområden	18
5.3. Offentlig verksamhet som arbetsplats	18
5.4. Näringsverksamhet utanför huvudtätorterna	18
5.4.1. Jordbruk och djurhållning	18
5.4.2. Skogsbruk	19
5.5. Handel	19
5.5.1. Utveckling av handel	19
5.5.2. Hotell och restauranger	19
5.5.3. Drivmedelsanläggningar	20
5.6. Besöksnäring	20
5.6.1. Turistisk infrastruktur	20

5.6.2. Destinationer – naturupplevelser, kulturintressanta platser och aktiviteter	21
5.6.3. Besöksmål	21
6. Natur och vatten	23
6.1. Geografi	23
6.2. Naturreservat och andra skyddade områden	23
6.3. Skogar	23
6.4. Sjöar och vattendrag	24
6.5. Odlingslandskapet	25
6.6. Våtmarker	26
6.7. Växt- och djurlivet	26
6.8. Tätortsnära grönområden	26
Karta skyddsvärda områden	28
Karta värdefulla vatten och våtmarker	29
7. Miljö kvalitet	30
7.1. Vatten	30
7.2. Luft och klimat	30
7.3. Mark och förorenade områden samt elektromagnetiska fält	31
7.4. Buller och vibrationer	32
7.5. Avfall	32
7.6. Industri- och täktverksamhet	32
Karta grundvattenförekomster	33
Karta potentiellt förorenade områden	34
Karta potentiellt förorenade områden, Degerfors tätort	35
8. Säkerhet, riskbedömningar och totalförsvaret	36
8.1. Beredskapshänsyn	36
8.2. Räddningstjänst	36
8.3. Skyddsavstånd kring anläggningar	36
8.4. Trygg och säker kommun	36
8.5. Totalförsvaret	37
8.6. Översvämningsrisker	37
8.7. Ras- och skredrisker	37
9. Kultur och fritid	38
9.1. Kulturmiljö	38
9.1.1. Kulturmiljövård	38
9.1.2. Kulturmiljöområden av intresse	38
9.2. Kulturinstitutioner	38
9.2.1. Kulturens betydelse	38
9.2.2. Platser och lokaler för kulturverksamhet	39
9.2.3. Platser och lokaler för religiösa ceremonier eller motsvarande	39
9.3. Fritid	39
9.3.1. Fritidsanläggningar	39
9.3.2. Friluftsområden, leder och spår	40
9.3.3. Bad, båtliv och fiske	40
9.3.4. Fritidsgårdar/mötesplatser	40
9.3.5. Lekplatser	41

10. Utbildning och omsorg	42
10.1. Ansvar för förskola, utbildning, vård och omsorg	42
10.2. Förskola	42
10.3. Grundskola	42
10.4. Gymnasieskola och vuxenutbildning	42
10.5. Högre utbildning	43
10.6. Hälso- och sjukvård	43
10.7. Individ- och familjeomsorg	43
10.8. Handikappomsorg	44
10.9. Äldreomsorg	44
10.10. Specialboenden	44
11. Trafik	45
11.1. Trafikinфраstruktur	45
11.2. Vägtrafik	46
11.2.1. Genomfarter och större trafikleder	46
11.2.2. Kommunens gatunät	46
11.2.3. Farliga transporter på landsväg	47
11.2.4. Gång-/cykelvägnät	47
11.3. Busstrafik	47
11.4. Järnvägstrafik	48
11.4.1. Nationella och regionala bandelar	48
11.4.2. Lokala bandelar	48
11.4.3. Farliga transporter på järnväg	49
11.5. Flygtrafik	49
11.6. Båttrafik och hamnar	49
Karta trafik – farligt gods	51
12. Teknisk försörjning	52
12.1. Huvudmannaskap och ägande	52
12.2. Vatten- och avloppsverksamhet	52
12.2.1. Dricksvattenhantering	52
12.2.2. Avloppsvattenhantering	52
12.2.3. Dagvattenhantering	52
12.3. Energiförsörjning	52
12.3.1. Fjärrvärme	53
12.3.2. Elleveranser och elnät	53
12.3.3. Gasutvinning	53
12.3.4. Vindkraft	53
12.3.5. Solenergi	53
12.3.6. Gatubelysningsnät	53
12.4. Renhållningsverksamhet	53
12.4.1. Återvinning	54
12.5. Kommunikationsinfrastruktur	54

1. Inledning

1.1 Vad är en översiktsplan?

Hela avsnittet finns i huvuddokumentet.

1.2 Samarbete med Karlskoga kommun

Hela avsnittet finns i huvuddokumentet.

1.3 Vision

Hela avsnittet finns i huvuddokumentet.

1.4 Översiktsplanen - läsanvisningar

Översiktsplanen består av ett huvuddokument med sammanfattande text, kartor och riktlinjer för framtiden markerade med ➤ i punktlistor. Samma rubriker med mer bakgrunds- och nulägesbeskrivningar samt kartor finns i bilaga 1 (detta dokument). Tanken är att man ska kunna läsa huvuddokumentet och enkelt gå till motsvarande kapitel/ avsnitt i bilaga 1 för att få en fördjupad beskrivning av området/ämnet.

Bilaga 2 behandlar vatten och avlopp och bilaga 3 behandlar vindkraft. Bilaga 4 blir efter granskningen miljökonsekvensbeskrivningen eftersom landsbygdsutveckling i strandnära lägen utgått.

Resten av avsnittet finns i huvuddokumentet.

1.5 Fördjupade översiktsplaner

Hela avsnittet finns i huvuddokumentet.

2. Degerfors kommun

2.1 Ursprung

Fornlämningar kring Möckeln visar att människor bott här under minst 8000 år. Den första bebyggelsen i kommunen utgjordes under tidig medeltid av fäbodrar i Letälvens dalgång och utefter Skagerns strand. Degerfors har fått sitt namn efter den digra (d v s stora) forsen i Letälven. Degerforstrakten började befolkas på 1500-talet och hörde då till Karlskoga församling. På 1600-talet bildades Nysunds socken och kyrkan byggdes. Under senare hälften av 1600-talet anlades de första brukena och bruksepoken började. Tätorten Degerfors växte upp kring brukena.

Från den senare delen av 1800-talet utvecklades bygden snabbt samtidigt som de små brukena slogs ut. Järnvägens utbyggnad var viktigt för utvecklingen av brukena i Degerfors och Svartå. Åtorp (Nysund) var centrum för handel och småindustri samt jordbruksbygderna i södra delen av Degerfors kommun.

Mellan 1862 och 1924 var Karlskoga och Degerfors landsortskommun en gemensam kommun. År 1925 blev Degerfors egen kommun. Nysund var fortfarande en egen kommun och Svartåtrakten hörde till Kvistbro kommun. År 1951 fördes Nysund till den nybildade kommunen Svartå, som år 1967 slutligen anslöts till Degerfors kommun som då fick de gränser som gäller idag.

Degerfors växte kraftigt från 1930-talet fram till slutet av 1970-talet. Därefter har kommunen tappat drygt 20 % av sin befolkning vilket präglat bygden och dess utveckling.

2.2 Läge

Hela avsnittet finns i huvuddokumentet.

2.3 Bebyggelsestruktur och gestaltning

Degerfors är centralorten i Degerfors kommun men här finns även två mindre tätorter, Svartå och Åtorp, med ca 600 respektive ca 300 invånare vardera.

2.3.1 Landsbygden

Bebyggelsens utveckling är ofta knuten till vattendragen, vilket är vanligt i områden som präglats av bergs- och järnhanteringen och som kunnat växa fram tack vare områdets naturtillgångar i form av skog och vattenkraft, transportleder och närheten till Bergslagens rika malmfyndigheter.

På landsbygden vittnar ännu de många bergsmans- och herrgårdarna om den rikedom som uppstått genom denna näring. Gårdarna är stora, ofta påbyggda till två våningar och påkostade. Landsbygden präglas därför av dessa stora hus, ofta glest liggande gårdar, vanligen lokaliserade till gränslandet mellan skog och öppen mark i dalgångarna. Här bör särskilt nämnas områdena längs sjö- och älvsystemen från Möckeln och längs Letälvsdalen till Skagern i söder. Bybildningar förekommer endast sparsamt. Under det senaste århundradet har denna bebyggelse kompletterats med många fritidshus som generellt ligger direkt intill eller mycket närmare nämnda sjöar och vattendrag. Senare års permanentning av fritidshus har inneburit att detta byggnadsbestånd blivit allt mer varierat.

2.3.2 Centralorten

Bebyggelsestrukturen i tätorten är tämligen typisk för bruksorter där utbyggnad skett vartefter behov funnits och kan till viss del uppfattas som ostrukturerad men genom den styrning som bruksföretaget utövat har det även inneburit att många bebyggelseområden har en utpräglat planerad struktur och är mycket homogena.

Samhället Degerfors har följt Järnverkets utveckling och har från den första bebyggelsen vid Bruket, öster om Letälven, främst vuxit norrut på västra sidan av älven. Vid Smältarbyggningen direkt intill järnverket fanns samhällets första centrum. Därefter blev Jannelundstorget en centralpunkt tills nuvarande

torget, Medborgarplatsen, etablerades på 1940-talet. Degerfors består i stor utsträckning av villaområden. Från det äldsta, Kanada, som började bebyggas redan i slutet av 1800-talet via exempelvis Bossåsen, Stora Valla och Karlshagen till det senaste sammanhängande området Östra Kvarnberget på 1980-talet.

Strömtorps stationssamhälle växte upp runt järnvägsstationen som byggdes 1876. Fram till år 1900 hette stationen Carlskoga (i Carlskoga fanns hållplatsen Bregårdstorp). Strömtorp är idag en del av Degerfors samhälle. Degerfors är tämligen kuperat men inte i den utsträckningen att det påverkat bebyggelseutbredningen, undantaget Ramshöjden i norra delen av tätorten.

Degerfors har sitt ursprung i industriområdet vid Järnverket. Inom och i anslutning till detta finns många intressanta byggnader och miljöer som starkt bidrar till ortens karaktär.

2.4 Karaktär – vad präglar kommunen

Degerfors är ett typiskt brukssamhälle med ursprung i järnhantering och metallbearbetning och med en helt dominerande arbetsgivare, Degerfors järnverk. Brukssamhället hade som ursprung en patriarkalisk struktur där bruksägarens bestämmanderätt sällan var ifrågasatt men där denne samtidigt förutsattes ta ett ansvar för hela samhället och vara garant för många av dess funktioner. Denna patriarkala anda ersattes så småningom med den starka sociala sammanhållning, gemenskapskänsla, som vi idag känner som bruksandan. Det var på många sätt enkelt att leva i brukssamhället, rollerna var tydliga och framtiden utstakad för de allra flesta. Olika samhällsfunktioner byggdes ut för att tillgodose de behov som fanns för att ha ett gott liv. Många bostadsområden byggdes och fler planerades för man räknade med att samhället skulle växa ytterligare. Brukssamhället var som ett tryggt folkhem i lokalformat. Bruksandan ger en tydlig identitet och förmedlar stolthet inom den egna gruppen, och behöver inte vara begränsande för öppenhet och nya sätt att tänka.

Kommunen har dock tvingats genomgå en kraftig strukturomvandling där förändringar i omvärlden gjort att de företag som var grunden för ortens tillkomst och expansion inte längre kunde bära den rollen. Rent praktiskt har invånarna anpassat sig till nya krav och nya förhållanden. Mentalt lever dock bruksandan kvar liksom stoltheten, ofta i form av en stolt historia, idrottsframgångar och liknande. Det finns också en stolthet över att ha klarat en omfattande förändring. Rent intellektuellt pågår och har det pågått ett omställningsarbete under lång tid, framförallt inom näringslivet. Utmaningen för Degerfors ligger i att våga ta nya och oprövade vägar in i framtiden utan att förlora sin själ och stolthet.

2.5 Riksintressen

Hela avsnittet finns i huvuddokumentet.

2.6 Mellankommunala frågor

Hela avsnittet finns i huvuddokumentet.

3. Utgångspunkter

3.1 Internationella och nationella mål

Översiktsplanen ska samordnas med internationella och nationella mål inom olika områden för att en hållbar utveckling ska uppnås i kommunen.

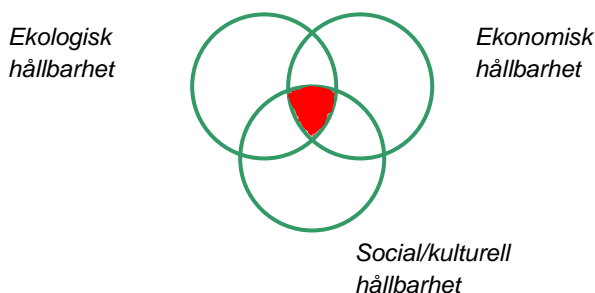
3.1.1 Hållbar utveckling

Översiktsplanen ska bidra till ett långsiktigt hållbart samhälle ekonomiskt, ekologiskt och socialt/kulturellt i enlighet med Plan- och bygglagens 1 kap. 1§ dvs att

”med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer”.

Livskvalitet och hållbarhet är de övergripande målen när kommunen förändras, förnyas och utvecklas - en bärkraftig och hållbar kommun som fungerar bra ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt och där människor och människors aktiviteter står i centrum. Ett hållbart samhälle är robust, flexibelt och tål de ständiga förändringar som omvärlden utsätter det för.

Det hållbara samhället är ett samhälle där ekonomisk utveckling och social/kulturell välfärd förenas med en god miljö. De tre perspektiven betraktas som likvärdiga, och hållbar utveckling uppstår i överlappningen dem emellan. Detta indikeras av det röda fältet i nedanstående figur.

Ekologisk hållbarhet

En ekologiskt hållbar utveckling handlar om att använda mark och vatten på ett sätt som stärker naturens bärkraft, skyddar vattnets kvalitet och utvecklar den biologiska mångfalden. Med andra ord en utveckling där vi förvaltar, nyttjar och skapar de natur- och kulturresurser som innebär en långsiktigt god livsmiljö.

Ekonomisk hållbarhet

En ekonomiskt hållbar utveckling innebär att den ekonomiska tillväxten är god, att företagen är konkurrenskraftiga och att de makroekonomiska förhållandena är stabila. Betydelsen av pålitlig teknisk infrastruktur och täta nät med god kapacitet för fysisk och elektronisk kommunikation samt god tillgång till utbildning och kompetensutveckling framhävs ofta som en viktig konkurrensfaktor.

Social/kulturell hållbarhet

En socialt hållbar utveckling innebär stabila sociala förhållanden med social rättvisa och kvinnors och mäns, barns såväl som vuxnas, hälsa i centrum. Det handlar således om hur ett bra vardagsliv kan skapas på de platser där invånarna bor.

Kulturell hållbarhet handlar om respekt för kulturarvet och kulturmiljön.

3.1.2 Nationella och regionala miljömål

Det övergripande målet till år 2025 är att ”till nästa generation kunna lämna över ett hållbart samhälle där de stora miljöproblemen är lösta”. De 16 nationella miljömålen som riksdagen antagit är; Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård*, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö*, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv. (*Ej aktuella för Degerfors kommun.)

Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har i samarbete med andra aktörer anpassat de nationella miljömålen till regional nivå för Örebro län.

3.1.3 Miljökvalitetsnormer

För att komma till rätta med hälso- och miljöpåverkan från så kallade diffusa utsläpp infördes miljökvalitetsnormer med miljöbalken år 1999. Det gäller till exempel utsläpp från trafik och jordbruk. Utgångspunkten för en miljökvalitetsnorm är att den tar sikte på tillståndet i miljön och vad människan och naturen bedöms kunna utsättas för utan att ta alltför stor skada. Det finns idag miljökvalitetsnormer för luft, buller och vatten.

3.1.4 Mänskliga rättigheter

Mänskliga rättigheter är en minimistandard för vilka rättigheter som gäller för alla. Följande grundläggande principer gäller enligt Förenta Nationernas (FN:s) allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (från 1948):

- Alla människor är lika i värde och rättigheter, dvs alla människors behov är lika viktiga
- Rättigheterna gäller alla människor, dvs oberoende av etnicitet, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, sexuell läggning, funktionsnedsättning, egendom, ålder, börd eller ställning i övrigt
- De mänskliga rättigheterna är universella
- De mänskliga rättigheterna är odelbara och inbördes beroende av varandra

De rättigheter som inryms i förklaringen har senare förts in och vidareutvecklats i ett antal konventioner. Tillsammans utgör de ett universellt ramverk för arbetet med de mänskliga rättigheterna.

Översiktsplanen är ett av kommunens mest övergripande och vägledande framtidsdokument och den ska genomsyras av jämlikhet och principerna för de mänskliga rättigheterna.

3.1.5 Tillgänglighet

Förenta Nationerna (FN) antog 2006 ”Konventionen om mänskliga rättigheter för människor med funktionsnedsättning”. Denna undertecknades av Sverige 2008 (Agenda 50).

Kommunens arbete med tillgänglighet utgår från konventionen. I översiktsplanarbetet läggs tonvikten på funktionsnedsättningar som kan påverkas genom fysisk planering.

Fysisk tillgänglighet är en förutsättning för människors delaktighet i samhället. En otillgänglig omgivning inskränker rörligheten och valfriheten. Att inte kunna ta sig dit man vill därför att miljön inte är tillgänglig innebär att inte kunna bestämma över sin tillvaro vilket kan bidra till att skapa utanförskap, maktlöshet och ett praktiskt beroende av andra människor.

Tillgänglighet kan delas upp i olika delar:

- Fysisk - att kunna ta sig fram i samhället utan att stoppas upp av fysiska hinder
- Psykisk – att förstå, uppfatta och våga använda samhällets möjligheter
- Social – att kunna träffa andra människor och delta i samhällets liv.
- Organisatorisk – att ha tillgång till användbar information och service.
- Ekonomisk - att ha råd att använda lämpliga färdmedel

Insatser ska göras för att öka tillgängligheten.

3.1.6 Jämställdhet

Jämställdhet handlar om rättvisa och demokrati, kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Alla ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. I samhällsplaneringen skapas förutsättningar för kvinnor och män att få en god boendemiljö och ett fungerande vardagsliv. Jämställdhet ska även kopplas till vardagslivsaktiviteter som sträcker sig långt utanför hemmet och in i den offentliga sfären. Speciellt viktiga områden är social infrastruktur, transporter, handel och trygghetsfrågor i det offentliga rummet, välkända områden för fysisk samhällsplanering.

Många upplever otrygghet när de vistas utomhus under kvällar och nätter. För att inte i onödan skapa miljöer som upplevs otrygga och för att undan för undan förbättra befintliga miljöer ska ett jämställdhetsperspektiv finnas med vid all samhällsplanering.

3.1.7 Barn

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den ofta kallas, antogs av FN:s generalförsamling 1989. Med barn avses varje människa som är under 18 år. Riksdagen har beslutat att barnkonventionen ska beaktas i samhällets alla verksamheter. Den ska stärka barnets värde och mänskliga rättigheter som samhällsmedborgare och brukare. Barn ska ges möjlighet att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem. Det är de vuxnas ansvar att underlätta för barnen att delta och ha inflytande. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till ålder och mognad.

Barnen har enligt konventionen rätt till att få känna trygghet och att få växa upp i en god och stimulerande miljö. Det är även grunden till en socialt hållbar utveckling inom den fysiska planeringen. Det är särskilt viktigt att barn har inflytande och får vara delaktiga i den egna närmiljöns utformning då det gäller möjlighet till lek och fritidssysselsättningar.

Barn och ungdomar är stora nyttjare av service i form av skolor, vård, kultur, infrastruktur (t ex bussar) m.m. och det är därför viktigt att ett barnperspektiv tillämpas när det planeras för utveckling av samhällsstrukturen, inte minst för att deras sociala liv ska fungera på ett bra sätt.

3.1.8 Folkhälsa

Det övergripande nationella målet för folkhälsa är att: **skapa samhällliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen**. Folkhälsa berör och påverkas av många samhällsområden. Det övergripande målet är indelat i elva målområden. De fem områden som är mest relevanta för den fysiska samhällsplaneringen är: 1. delaktighet och inflytande i samhället, 2. ekonomiska och sociala förutsättningar, 3. barn och ungas uppväxtvillkor, 5. miljöer och produkter, och 9. ökad fysisk aktivitet.

För individen är en meningsfull sysselsättning och upplevelse av delaktighet i samhället förutsättningar för ett gott liv. En god folkhälsa är av betydelse för den sociala dimensionen av hållbar utveckling men det är också ett sätt att uppnå de övriga dimensionerna av en hållbar utveckling.

Den fysiska utomhusmiljöns utformning och tillgänglighet är viktig för att främja den fysiska aktiviteten. Detta är speciellt viktigt för äldre, barn och unga samt personer med funktionsnedsättning eftersom en hög tillgänglighet till en trygg och tilltalande miljö kan öka rörlighet och oberoende. En positiv trend är att cirka 60 procent av männen och kvinnorna i Degerfors anger att de är fysiskt aktiva minst tre timmar i veckan med måttligt ansträngande aktivitet. Personer med funktionsnedsättning är dock fysiskt aktiva i lägre utsträckning.

En viktig aspekt är att bygga för ett jämlikt samhälle där medborgarna har goda förutsättningar till en god hälsa oavsett socioekonomisk status.

Några områden i den fysiska planeringen som bedöms ha direkt påverkan på folkhälsan är närhet till naturen, kulturupplevelser, ökad dialog med medborgarna och upplevelse av trygghet.

3.1.9 Integration

Målet med den nuvarande nationella integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Det nationella integrationsarbetet innefattar frågor inom många olika områden och handlar således inte bara om flyktningmottagande. Ett integrationsperspektiv bör därför beaktas i all verksamhet, inklusive den fysiska planeringen.

När det gäller fysisk planering bör ett aktivt och förebyggande arbete mot boendesegregation vara en naturlig och prioriterad del. Att motverka boendesegregation genom en varierad och blandad bebyggelse är en väg. Att på olika sätt arbeta med stadsdelsutveckling i särskilt utsatta bostadsområden är en annan möjlighet. Interkulturell förståelse och integration sker genom personliga möten. Att stimulera till sådana möten mellan personer ur olika befolkningsgrupper med avseende på socioekonomisk status, ålder, etnisk och kulturell bakgrund, religionstillhörighet etc. är därför särskilt viktigt. Ett sätt är att tydligt prioritera allmänna mötesplatser i det offentliga rummet. Med tanke på Degerfors minskande invånarantal och demografiska situation är det också av stor vikt att de nyanlända ges möjlighet att snabbt etablera sig. En mera flexibel och individanpassad introduktion är därför högprioriterad i sammanhanget. Detta kan åstadkommas genom utökad lokal, interkommunal och regional samverkan.

Det är också av stor vikt att poängtera att olika grupper - och individer inom dessa - kan ha skilda behov. Den lika-för-alla-strategi som på många håll, och under lång tid varit rådande i svensk offentlig verksamhet är därför förödande. Istället måste vi inse att vi behöver större kunskap om olika gruppers skilda villkor och behov. Viktigt att komma ihåg är också att integration är en ömsesidig process där majoritetsbefolkningens attityder, beteenden, normer och värderingar spelar stor roll.

3.2 Regionala mål

Hela avsnittet finns i huvuddokumentet.

3.3 Omvärld

Hela avsnittet finns i huvuddokumentet.

3.3.1 Utveckling av det regionala samarbetet

Hela avsnittet finns i huvuddokumentet.

3.4 Befolkningsutveckling

Hela avsnittet finns i huvuddokumentet.

4. Boende

4.1 Boendeutveckling

Bostadsmarknaden i Örebro- och Värmlandsregionerna har länge präglats starkt av två parallella trender. Befolkningsökning genom inflyttning till de båda regionstäderna Örebro och Karlstad samtidigt som det pågår en befolkningsminskning genom utflyttning från många av de omgivande kommunerna. Vissa kommuner som ligger nära regionstäderna och har goda pendlingsmöjligheter har kunnat dra nytta av denna växtkraft och haft en god befolkningsutveckling. I dessa kommuner är problemen på bostadsmarknaden små och handlar främst om att få fram tillräckligt antal lägenheter. Nya bostäder byggs och en naturlig efterfrågan på nytt och bättre boende skapar rörelser på den lokala bostadsmarknaden, den s k bostadshierarkin fungerar.

I de övriga kommunerna i Örebro län har problemet varit det motsatta. En sedan lång tid pågående strukturomvandling på arbetsmarknaden har gjort att befolkningen har minskat och det har varit mycket liten efterfrågan på bostäder och de flesta av kommunerna har tvingats riva delar av sitt bostadsbestånd, främst inom de kommunala bostadsbolagen. Ännu ett problem är att kostnaden för att bygga nytt är nästan densamma som i en expanderande kommun. Boendekostnaden i en nybyggd bostad kommer därför vara markant högre än vad som gäller för det äldre bostadsbeståndet. De som bor i de billiga äldre villorna bor i stor utsträckning kvar då de har svårt att hitta något prisvärt och tillräckligt attraktivt boendevalternativ. Därmed har Degerfors svårt att dra nytta av en av de mycket positiva aspekterna man har på bostadsmarknaden, nämligen låga boendekostnader jämfört med expansionskommunerna.

Denna beskrivning av läget har på relativt kort tid nu blivit inaktuell. Den stora flyktingströmmen till Sverige påverkar också Degerfors kraftigt. Idag (2016) råder underskott på bostadsmarknaden och det finns i princip inga vakanser inom flerfamiljshusen varken i kommunens egna fastigheter eller hos privata aktörer. Behovet av både tillfälliga och permanenta bostäder för denna grupp är stort och akut.

Kommunen avser att snarast ta fram riktlinjer för bostadsförsörjningen. Arbetet med detta kommer att påbörjas redan innan översiktsplanen har antagits.

Under de senaste 10 åren har efterfrågan på ”attraktivt boende” med tydlig karaktär ökat. Nyproduktionen har inriktats på exklusivt och kvalitativt bostadsbyggande för köpstarka grupper, sjönära, och centrala bostäder. I välmående kommuner har bostadsutvecklingen periodvis lett till en överhettad fastighetsmarknad med stigande priser som följd.

Det är därför väsentligt att det inom Degerfors kommun finns ett varierat utbud av boendevalternativ, såväl boendeformer som olika lägen runt om tätorterna och kommunen i övrigt. Det är också helt avgörande att skapa attraktiva boenden för att behålla och locka nya kommuninvånare. Det är helt nödvändigt med ett tillskott av moderna lägenheter. Det är för närvarande mycket svårt att finansiera flerfamiljshusbyggande i orter av Degerfors storlek och bostadsmarknad. Endast mycket attraktiva lägen torde därför vara aktuella. Centrumnära boende och boende med anknytning till vatten prioriteras. Degerfors kommun samarbetar med Karlskoga kommun om att utveckla boendemöjligheterna kring Möckeln, genom planläggning och genom att verka för lämpliga vatten- och avloppslösningar. Utbyggnad av kommunalt vatten- och avloppsnät har nyligen avslutats på Västra Möckelnstranden. Även planläggning med nya detaljplaner som ger större byggrätt på befintliga tomter samt skapar ett antal nya villatomter pågår i området.

4.2 Bostadsbebyggelse

Det största behovet just nu är lägenheter till rimlig hyra.

Störst potential på kort sikt har villabyggande där flera lägen kan vara av intresse. Det finns byggklara villatomter med mycket strandnära läge i Degerfors tätort (Hultet). Förutom ett antal lucktomter finns det också ett planlagt men inte utbyggt villaområde (norra Vagnsbackarna). Det finns möjligheter att i flera områden bygga ut tätorten med allt ifrån några enstaka tomter till ett trettiotal med anslutning till befintlig infrastruktur. Även i Svartå och Åtorp finns möjligheter att utvidga tätorten med fler villatomter. Om intresse uppstår ska även andra lägen utredas/ prövas eftersom det är efterfrågan som styr allt bostadsbyggande.

Den form av flerfamiljsbostäder troligen är mest intressant i Degerfors är radhuslägenheter i markplan, främst riktade mot de som vill lämna sin villa för ett bekvämare boende. Dessa bör placeras centralt för närhet till service och kommunikationer. Möjliga/lämpliga områden i tätorten är Skolgatan, Kanadaskogen, Kapellet, Herrgårdsgatan/Stora Vallavägen.

På grund av vikande folkmängd och efterfrågan som inte stämmer överens med utbudet av bostäder har det rivits hus med hyreslägenheter under den senaste 15-årsperioden. Inledningsvis kunde även ett fåtal hus ställas om till annan användning, t ex kontor. Bostadsbeståndet har anpassats och idag finns det i princip inga vakanser. Istället är det brist på hyreslägenheter.

Om efterfrågan finns bör marklägenheter och villatomter prövas i lägen där flerfamiljshus rivits.

Förutom de vanliga boendeformerna finns behov av ett antal olika typer av boenden som är riktade till speciella grupper. Dels de som kommunen har ansvar för och som tillkommer genom särskilt beslut/ bistånd, främst vårdboenden och vissa typer av gruppboenden. Dessa omfattas inte av det marknadsresonemang som redovisas i punkten 4.1. Framtida behov redovisas i kapitlet ”Utbildning och omsorg”. Det finns därutöver även behov och efterfrågan på anpassade boenden, främst för äldre men även för ungdomar/studenterna.

Andelen medborgare som är äldre och äldre-äldre ökar. Det är viktigt att kunna erbjuda attraktivt boende för äldre så att de har ett relevant alternativ till att bo kvar i sin villa, en villa som då kan bli ett intressant objekt för t ex barnfamiljer som inte har för avsikt att bygga nytt. Centrala lägen med närhet till service är kriterier som brukar föras fram i denna grupp.

Boenden som riktar sig till studenter bör ligga centralt och/eller i anslutning till studieplatsen, vilket är Möckelngymnasiet i Degerfors. De kan även ligga i nära anslutning till kollektivtrafik som gör det snabbt och bekvämt att ta sig till en studieplats på annan ort.

Boenden för äldre och studenter är till skillnad från särskilda boenden en del av den ordinarie bostadsmarknaden och dess ekonomiska villkor. Medan gruppen äldre ofta kan ha förutsättningar att klara kostnader för en nyproducerad lägenhet torde de flesta ungdomar ha en ekonomisk ram som kräver att det är lägenheter i det befintliga bostadsbeståndet som görs tillgängliga för denna grupp. I båda fallen rör det sig i stor utsträckning om mindre lägenheter.

4.3 Boende på landsbygden/landsbygdsutveckling

Degerfors kommun har en bebyggelsestruktur där bostäderna i stor utsträckning är koncentrerade till centralorten. I kommunen finns förutom centralorten Degerfors, samhällena Svartå och Åtorp med ca 600 respektive ca 300 invånare. Det finns även en hel del bebyggelse längs Möckelstränderna och längs Letälvsdalen, därtill finns en ganska välbefolkad landsbygd söder om Åtorp. Befolkningsutvecklingen är stabil eller delvis ökande på landsbygden.

En sammanhållen bebyggelse ger lägre kostnader för skolor, skolskjuts, hemtjänst och övrig kommunal service.

Utveckling av attraktiva boendemiljöer är beroende av många olika faktorer, framför allt tillgång till och framtida utveckling av infrastruktur och service. Exempelvis vägar, järnvägar, kollektivtrafik, fiber/

bredband samt offentlig och kommersiell service. Befolkningen har under den senaste tiden ökat på landsbygden och kommunen vill gärna underlätta en fortsatt utveckling.

Bristande tillgång till kollektivtrafik har varit ett problem för speciellt Åtorp men även för Svartå. Från augusti 2016 har samordning av skolskjutsar och linjetrafik genomförts vilket avsevärt förbättrar möjligheterna att bosätta sig utanför centralorten Degerfors även om man inte har bil.

För att attrahera fler boende till kommunen bör därför kommunen även satsa på landsbygdsutveckling vad gäller boende och företagande. En fastighet där de boende kan utöva sina fritidsintressen, skapa sig en möjlighet att utveckla ett företag eller att inom den egna fastigheten få möjlighet till billig och miljövänlig uppvärmning. Två områden som är särskilt lämpliga för att utveckla boende i kombination med småskalig djurhållning är Ängbäck och Knutsbol där denna typ av boende redan finns.

Ett av de mest effektiva sätten att skapa attraktiva bostadstomter är att konvertera fritidshus i lämpliga lägen till åretruntboende. Permanent boende i fritidshus kan mycket väl vara det största tillskottet av nya bostäder som tillkommit de senaste 10-20 åren. På så vis behöver i de flesta fall inte heller inte nya strandpartier tas i anspråk. Behovet av att behålla fritidshusområden med dess karaktär och syfte ska dock alltid beaktas. Avgörande för utvecklingen är att vatten- och avloppsfrågan kan lösas på ett tillfredsställande sätt.

Kommunen har en stor tillgång i dess sjöar. Ett läge i närheten av vatten upplevs som mycket attraktivt på bostadsmarknaden.

De områden som bedöms som mest intressanta för landsbygdsutveckling är Västra Möckelnstranden, Östra Möckelnstranden, Ängbäck/Strömtorp, Svartå Stor-Björken/Ölen, Åtorp med vidsträckt omgivning samt i delar av Letälvsdalen (Möbråten/Älgåsen, Klippan).

På västra Möckelnstranden pågår detaljplaneläggning och utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp har nyligen avslutats.

Områdenas främsta tillgångar/fördelar:

- Västra Möckelnstranden Bra kommunikationer och pendlingsmöjligheter, sjönära
- Östra Möckelnstranden Bra pendlingsläge, möjlighet till småskalig djurhållning, lantligt, sjönära
- Ängbäck/Strömtorp Tätortsnära, möjlighet till småskalig djurhållning, lantligt
- Svartå Stor-Björken/Ölen Det lilla samhällets fördelar, viss service, sjönära
- Åtorp med omgivning Det lilla samhällets fördelar, viss service, sjönära, lantligt, möjlighet till djurhållning och jordbruk.
- Letälvsdalen Närhet till Degerfors, lantligt, komplettering av befintlig bebyggelse.

Observera att landsbygdsutveckling inom strandskyddsområde enligt miljöbalken kommer att behandlas i ett framtida tillägg till översiktsplanen, LIS.

4.4 Fritidsboende

Trenden har under lång tid varit att fritidshus, särskilt nära tätorten, konverteras till åretruntboende. Denna trend kommer sannolikt att förstärkas ytterligare framöver vilket kommunen genom t ex planprogram och detaljplaner och VA-utbyggnad för Västra Möckelnstranden ställt sig positiv till.

Det finns dock behov att bevara renodlade fritidshusområden eller områden som till sin karaktär uppfattas som fritidshusområden. Dels i rekreationssyfte där miljön runt fritidshusen har en småskalig och

lantlig prägel och dels för att vissa områden ur samhällsservicesynpunkt inte är lämpliga för åretruntboende, främst de som ligger längst från tätorten och har bristfälliga eller inga allmänna kommunikationer.

4.5 Centralorten och strandskydd

Områden inom eller i nära anslutning till Degerfors som inte anses kunna uppfylla kriterierna som LIS-områden föreslås i stället prövas inom ramen för 7 kapitlet i miljöbalken, § 18 c, punkt 5 ”angeläget allmänt intresse”. Då Degerfors sedan lång tid varit föremål för kraftigt minskande befolkning och möjligheten att finansiera nybyggnation av bostäder i vissa fall inte föreligger på annan plats än med anknytning till vatten bör det betraktas som angeläget allmänt intresse och därmed kvalificera som ett särskilt skäl att göra undantag från strandskyddet. Vissa mindre områden prövas med hänvisning till detta, främst för bostadsbebyggelse. Sträckor som avses är utefter Letälvens och Möckelns stränder inom eller i nära anslutning till Degerfors tätort.

5. Näringsliv med handel och besöksnäring

5.1 Näringsliv

Industristrukturen i Degerfors har sitt ursprung i ett dominerande företag, Degerfors Järnverk. Företaget växte rejält under första delen av förra seklet med de mest expansiva åren mellan 1930 och 1970. Degerfors Järnverk var en stor producent av rostfritt stål. Företagets dominerande ställning gav under den här perioden inte mycket utrymme för andra företagsetableringar, inte minst på grund av att all tillgänglig arbetskraft behövdes i järnverket. Efter 1970-talets oljekris med ökande internationell konkurrens inleddes en strukturomvandling som kom att resultera i betydligt färre arbetstillfällen i Degerfors Järnverk. Men efter avknoppningar och efterfrågan på nya tjänster är näringslivet i kommunen betydligt mer diversifierat.

Från 1990-talet har denna omställning till andra verksamhetsgrenar accelererat. Genom dessa nya företag har sysselsättningsnivån i kommunen någorlunda kunnat bibehållas. Det totala antalet sysselsatta i Degerfors kommun är förvisso färre idag än när järnverket var som störst men har ändå inte sjunkit i samma takt som befolkningen i kommunen. Antalet arbetstillfällen var år 2010 ca 3000.

Degerfors verkstadsföretag står idag för ett mycket stort kunnande och ligger på en hög investeringsnivå i ny teknik. Koncentrationen av metallbearbetande företag är unik i landet.

Degerfors Järnverk, som idag ägs av Outokumpu Stainless, är idag inte lika dominerande som arbetsgivare, men som världsledande aktör på rostfri plåt en betydande motor för regionens tjänste- och underleverantörsföretag.

Produktionen är inriktad mot världsmarknaden, vilket gör kommunen synnerligen integrerad i och beroende av den globala ekonomin.

Genom strukturomvandlingen i industrin har service- och tjänstesektorn vuxit. Dels på grund av att industrin sålt ut stora delar av tidigare interna service- och tjänstefunktioner, för att i stället koncentrera sig på ”kärnverksamheter”. Men service- och tjänstesektorn har också vuxit genom den snabba utvecklingen av ny och rationellare teknik för produktionen.

Tillverkningsindustrins andel av näringslivet är avsevärt högre i Degerfors än i medelkommunen.

Kommunen ska genom planering se till att det finns mark för olika typer av företag och verksamheter och arbeta för att den lokala infrastrukturen byggs ut för att stödja företagande och svara upp mot företagets behov. Genom Degerforsbyggen AB och Degerfors Industrihus AB tillhandahåller kommunen lokaler för företag. Kommunen kan också bidra till att minimera konflikter som kan vara inskränkande för näringslivet, t ex genom att bostäder inte placeras för nära störande verksamhet. Även verksamheter med olika inriktning passar inte alltid på samma plats vilket ska beaktas vid planläggning och lokalisering. I andra frågor, t ex större vägar och järnvägar, ska kommunen aktivt verka för en önskad utveckling som svarar mot framtida krav, men är i detta fall helt beroende av t ex Trafikverket.

Näringslivet i kommunen har idag ett väl utvecklat nätverk för samarbete mellan företag. Samarbetet mellan kommunen och det lokala näringslivet är bra men måste naturligtvis fortsätta utvecklas, vilket är en förutsättning för att företagen ska kunna bibehålla och samtidigt förstärka sin konkurrenskraft gentemot omvärlden.

Näringsgren	Dagbefolkning			
	Kommunen, antal	Kommunen %	Länet %	Riket %
Jordbruk, skogsbruk och fiske	72	2	2	2
Tillverkning och utvinning	1028	34	16	14
Energi och miljö	20	1	1	1
Byggverksamhet	211	7	7	7
Handel	220	7	12	12
Transport	65	2	5	5
Hotell och restauranger	71	2	3	3
Information och kommunikation	31	1	2	4
Kreditinstitut och försäkringsbolag	9	0	1	2
Fastighetsverksamhet	23	1	2	2
Företagstjänster	170	6	9	11
Civila myndigheter och försvaret	50	2	6	6
Utbildning	366	12	11	11
Vård och omsorg	542	18	18	16
Personliga och kulturella tjänster m.m.	104	3	4	4
	59	2	1	1
Okänd bransch				
Totalt	3041	100	100	100

Fördelning av antal arbetstillfällen i kommunen år 2010 (Källa SCB 2012)

5.2 Industriområden

Degerfors kommun har cirka 1,1 km² (1 100 000 m²) planlagd mark för industriell verksamhet, fördelad på industriområdena Järnverket, Högbergstorp, Kvarnberg, Strömtorp, Jonstorp, Gjuterigatan i Degerfors samt områden i Svartå och Åtorp. Det ojämförligt största industriområdet är Järnverksområdet där det finns möjlighet till förtätning inom gällande detaljplan. Högbergstorps industriområde i söder mellan länsväg 243 och 547 exploaterades så sent som 2004 och det finns möjligheter till planläggning för utvidgning av området (fördjupad översiktsplan 1993). Området ligger med god marginal utanför Högbergskärret som är biotopskyddsområde. Närhet till större vägar och järnvägsterminaler är en väsentlig faktor för industrin som ska beaktas vid planläggning av nya industriområden. Nya områden som utpekats för utredning och eventuell planläggning är Stubbetorp och områden i Svartå och Åtorp.

Optimal utvidgning av befintliga industriområden utreds. Om befintliga industriområden utvidgas eller omstruktureras bör alltid redan etablerade verksamheters eventuella behov av expansion beaktas. Befintliga industriområden bör inte fullt ut förtätas med nya verksamheter så att företag som behöver expandera tvingas omlokalisera.

Tillgången till mark och lokaler är jämte tillgången till kompetent arbetskraft avgörande för en bra näringslivsutveckling i vår kommun. I kommunens ansvar ligger därför att genom planläggning säkra en balanserad överkapacitet på mark och lokaler oavsett om ägandet är privat eller offentlig.

5.3 Offentlig verksamhet som arbetsplats

I formell mening utgör offentlig verksamhet inte en del av näringslivet så länge verksamheten drivs av en offentlig aktör. (Paradoxalt nog blir offentlig verksamhet en del av näringslivet när verksamheten överläts till privata intressen.) Offentlig verksamhet är en viktig del av svensk arbetsmarknad och en betydande förutsättning för näringslivets möjligheter att utvecklas. Från år 2000 har andelen anställda inom den offentliga sektorn, stat, landsting och kommun, inklusive tillhörande bolag, nationellt legat tämligen konstant på ca 35-37 %. Kommunförvaltningen i Degerfors har ca 800 tillsvidareanställda. Andelen deltidsanställda är generellt högre inom den offentliga sektorn jämfört med den privata. Den procentuella andelen statliga jobb är generellt färre i en mindre kommun som Degerfors än på större orter som t ex Örebro och Karlstad. Detta förhållande torde bara i marginell omfattning kunna påverkas, men bör ändå lyftas fram som en regionalpolitisk åtgärd. Degerfors kommun bör därför tydligt avisera sitt intresse vid lokalisering av t ex nybildade statliga verk och myndigheter. Den offentliga sektorn är också en stor och viktig kund till lokala och regionala företag.

5.4 Näringsverksamhet utanför huvudtätorten

Det finns flera framgångsrika företag som bedriver industriell verksamhet även i de mindre tätorterna Svartå och Åtorp. Därutöver finns företag inom handel- och besöksnäringen som behandlas under andra rubriker i detta kapitel.

Mindre företagsetableringar, t ex i anslutning till den egna bostaden eller som komplement till lantbruk och skogsbruk är, efter den omfattande strukturomvandlingen jord- och skogsnäringarna genomgått, i många fall en förutsättning för en levande landsbygd med öppna landskap. Om det inte finns särskilda skäl, störningar för omgivningen eller oacceptabel miljöpåverkan, ska denna typ av verksamhet betraktas som positiv och främjas. I allmänhet är omgivningspåverkan mindre på landsbygden än i en tätort.

Nya möjligheter och nya affärsidéer kan utvecklas av driftiga entreprenörer på landsbygden. Det kan gälla allt, från förädling inom jord- och skogsbruk till tillverkning av bioenergi, småskalig vattenkraft, gårdshandel, aktiviteter och övernattnings med koppling till besöksnäringen.

5.4.1 Jordbruk och djurhållning

I Degerfors kommun är antalet invånare på landsbygden 1 720, vilket är 18,1% av kommunens befolkning. Enligt en sammanställning LRF gjorde 2008 är åkerarealen ca 2 600 ha och brukas av ett 70-tal

jordbruksföretag. Vall- och grönfoder utgör största andelen av den brukade åkermarken medan betesmarken utgör ca 270 ha.

Störst sammanhängande jordbruksareal finns i omgivningen kring Åtorp och söderut mot gränsen till Laxå kommun. Området var så sent som på 1990-talet länets mjölkgårdstätaste med ett 20-tal mjölkgårdar. Idag har de flesta av dessa gårdar övergått till nötköttsproduktion och i hela kommunen finns endast tre mjölkproducerande gårdar kvar. Samtidigt har antalet hästgårdar ökat och vid senaste inventeringen fanns i kommunen 85 stycken.

5.4.2 Skogsbruk

Degerfors kommun är en utpräglad skogsbygd, 68 % av arealen täcks av skog. De största sammanhängande skogsarealerna finns i östra och södra delen av kommunen.

Av 26 500 ha skog i Degerfors kommun brukas ca 30 % i så kallade familjeskogsbruk och resten i storskogsbruk, det vill säga de stora skogsbolagen samt staten, kommunen, kyrkan m fl.

Skogspolitiken består av två jämställda mål, ett produktionsmål och ett miljömål. Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Miljömålet innebär att skogsmarkens produktionsförmåga, biologisk mångfald och genetisk variation i skogen ska bevaras.

5.5 Handel

5.5.1 Utveckling av handel

Handel är en viktig del i upplevelsen av en boendeort. Handel kompletterad med restauranger, caféer och andra aktiviteter bidrar till ett levande centrum med möjlighet till möten mellan människor, inköp och förströelse. Kommunen prioriterar därför utveckling av centrumhandeln i huvudorten.

Handeln är också en viktig näring som bör ges utrymme att verka och utvecklas. Förutom det egna kundunderlaget i Degerfors finns även ett kundunderlag i gränsområdet till övriga omgivande kommuner. Den allmänna utvecklingen av externa handelscentra av vilka de mest dominerande finns i Örebro och Karlstad har påverkat den lokala marknaden. Det är därför väsentligt att i så stor utsträckning som möjligt svara upp mot kundernas krav och handelsmönster för att kunna bibehålla och utveckla handeln i Degerfors tätort.

I kommunen finns den övervägande delen av handeln i Degerfors centrum, med två större dagligvarubutiker som besöksintensiva magneter. Butikerna i Degerfors centrum ligger ganska utspritt och sedan några år pågår ett arbete med att förtäta centrum genom att skapa attraktiva butikslokaler utmed Medborgargatan. Dagligvaruhandeln i Degerfors kommun uppvisar ett av länets högsta försäljningsindex och en förutsättning för den svagare sällanköpshandelns utveckling är att man kan dra fördel av dagligvaruhandelns kundunderlag.

I Svartå och Åtorp är utbudet av butiker begränsat. I Svartå finns endast livsmedelsaffär medan det i Åtorp utöver livsmedelsaffär finns frisör och café. Nyetableringar på de båda orterna är välkomna.

Sällanköpshandeln i en mindre kommun som Degerfors påverkas givetvis av storstadshandeln i Örebro (Marieberg) och Karlstad (Bergvik). Närheten till Karlskoga centrumhandel och Storängens handelsområde i södra delen av Karlskoga påverkar också sällanköpshandeln i Degerfors centrum.

5.5.2 Hotell och restauranger

Restauranger och caféer är viktiga för att skapa attraktiva miljöer och mötesplatser samtidigt som de behöver attraktiva platser för att fungera. Det är därför nödvändigt att vara öppen för ny- och ometableringar. Restauranger i anslutning till stora arbetsplatser har också stor betydelse, liksom anläggningar som kan tillgodose turisternas eller förbipasserandes behov. Restauranger och caféer med olika

inriktning som kan möta olika gruppers krav och plånbok ger ett mervärde för den sociala miljön och bidrar till att människor kan mötas i det offentliga rummet.

I kommunen finns två anläggningar som tillsammans kan erbjuda 80 bäddar med bra hotellstandard. Periodvis är detta utbud alldeles för litet, men på årsbasis vad som är kommersiellt möjligt. För övrigt finns mindre pensionat/Bed & Breakfast och camping som tillsammans kan erbjuda ca 200 bäddar. Brist på bäddar uppstår framför allt under sommarhalvåret i samband med tillfälliga större arrangemang som konferenser eller liknande. Ett sätt att möta toppar i efterfrågan på bäddar kan vara att i befintligt fastighetsbestånd ta fram ett enklare boendekoncept.

5.5.3 Drivmedelsanläggningar

Den sk pumplagen från 2005 säger att alla bensinstationer som säljer mer än 1000 m³ bensin eller diesel om året ska erbjuda alternativa, förnybara drivmedel. Sedan 1 mars 2009 måste alla bensinstationer som säljer mer än 1000 kubikmeter motorbensin eller dieselbränsle per år tillhandahålla minst ett förnybart drivmedel. Möjligheten finns att söka dispens från kravet, vilket flera gjort, men ändå har en konsekvens av kravet att tillhandahålla förnybara drivmedel medfört att anläggningar avvecklats därför att de är för små och inte anses kunna bära investeringskostnaderna för ytterligare ett bränsleslag. Och det är främst landsbygdens bensinstationer som drabbas av detta. En annan trend som pågått länge är att bensinbolagen går samman eller köper upp andra bolag. På så vis minskar antalet drivmedelsstationer totalt sett samtidigt som tidigare bemannade stationer konverteras till automatstationer. Då biogas och så småningom även eldrift förutsätts bli allt vanligare framöver torde förutsättningarna i drivmedelsbranschen komma att förändras ytterligare, det är dock i dagsläget oklart när detta slår igenom på bred front. En biogas-anläggning finns i grannkommunen Karlskoga.

I Degerfors tätort finns två drivmedelsstationer medan två mindre anläggningar finns i Svartå och Åtorp

Om någon ny aktör vill etablera sig i kommunen måste det finnas beredskap för lämplig plats för en sådan anläggning. För att minimera miljöpåverkan bör anläggningar förläggas till trafikorienterade lägen där kunden ändå passerar samtidigt som hänsyn måste tas till omgivningen vad gäller störningar och risker.

5.6 Besöksnäring

Besöksnäringen har under lång tid varit underskattad i Sverige. I takt med att världen blir allt mer tillgänglig, växer intresset även för nationer som Sverige. Utvecklingen går från masssturism till nischresande, där resenären kräver mer skraddarsydd inspiration. Besökshandeln utgör ca en tredjedel av den totala handelsvolymen och ska därför beaktas även i detta sammanhang.

Ett turistiskt samarbete har under många år utvecklats mellan Karlskoga och Degerfors kommuner. Det finns sedan många år även en samverkan kring turismen inom Östra Värmland (Kristinehamn, Storfors, Filipstad, Karlskoga, Degerfors). Arbetet kring besöksnäring ska stärkas och vidareutvecklas, i samarbete med entreprenörer, andra kommuner och hela regionen. Profilerings-, affärsutvecklings- och marknadsförings- ska prioriteras. Entreprenörers förutsättningar och möjligheter att skapa unika, kvalitativa och attraktiva produkter är avgörande för en utveckling av besöksnäringen. Nedanstående riktlinjer förutsätter vad gäller kommunala satsningar att ekonomiska resurser anslagits. I de flesta fall handlar det dock om initiativ och ekonomiska resurser från andra parter än kommunen.

5.6.1 Turistisk infrastruktur

Turistisk infrastruktur kan vara allmänna vägar, järnvägar och farleder, och i ett mer lokalt perspektiv sjösystem liksom vandrings-, cykel- och kanotleder. Den turistiska infrastrukturen knyter samman destinationerna och är en upplevelse i sig. Satsningar är ofta gräns- och branschöverskridande som inget enskilt företag kan ta ansvar för, men som långsiktigt gynnar många.

Det är viktigt att knyta samman leder, naturområden, sjöar och vattendrag till längre sammanhållande system med rastplatser, gästhamnar och övernattningsmöjligheter. Genom att Degerfors kommun i ett helhetsperspektiv är med och knyter samman dessa system skapas en attraktivare destination som har större möjlighet att bli framgångsrik och bärkraftig.

Initiativ till turtrafik med båt på Möckeln bör ses positivt, naturliga anlösningsplatser saknas dock idag. Det finns en cykel- vandrings- och ridled utmed Skagern. Längs f d järnvägen mellan Strömtorp och Otterbäcken kan man numera hyra och på egen hand åka dressin.

I Degerfors finns campingplats vid Degernäs, med campingstugor av god standard. Det saknas markerade sk ställplatser för husbilar centralt i tätorten.

5.6.2 Destinationer - naturupplevelser, kulturintressanta platser och aktiviteter

Alla regioner i så gott som hela världen marknadsför sin vackra omgivning och natur. Naturområden som lyckas profilera sin särprägel blir allt populärare. Vildmarksupplevelser efterfrågas i allt större omfattning.

Utvecklingen inom besöksnäringen har gått mot natur- och kulturintressanta platser med ett utbud av aktiviteter, mat och evenemang. I kommunen marknadsförs följande natur- och kulturintressanta platser: Sveafallen, Berget, dressinbanan ner mot Gullspång, Fasaskogen, Vargavidderna samt Svartå och Åtorp. Miljöerna ska vara levande och förmedla en intressant historia till framtidens generationer. De ger samtidigt möjlighet till aktivitet. En mer rent aktivitetsinriktad destination är Degernäs.

Möckeln med Letälvsdalen ner mot Skagern har stor potential att utvecklas som besöksmagnet. Insatser i form av båtplatser, gästhamnar, bryggor och ilägningsplatser skulle ge förutsättningar för att ha egen båt, båtturer efter turlista och charter, båtuthyrning och fiske. Utveckling av strandpromenader, cykelleder, badplatser och aktiviteter skulle öka attraktionskraften.

5.6.3 Besöksmål

Besöksmål kan ha en attraktionskraft internationellt, nationellt, regionalt och lokalt. Inom besöksnäringen finns en strävan att bredda attraktionskraften till fler grupper från fler regioner/länder.

Sveafallen

Sveafallen är ett viktigt nyckelområde för den geologiska forskningen omkring istidens senare del. Den unika naturen med en mängd jättegrytor, strömrännor och spektakulära klippväggar lockar såväl geologer som naturturister och bergsklättrare. Området är idag naturreservat och förhållandevis lättillgängligt genom närheten till Kulturcentrum Berget, som fungerar som entré till Sveafallen och som har ett generöst utbud för besökare i alla åldrar (se nedan). Besöksmålet har stor potential som kan tas tillvara bättre genom mer medveten marknadsföring.

Stora Valla/Fotbollsmuseum

Degerfors IF:s klassiska hemmaarena samt i en intilliggande ny byggnad det fotbollsmuseum som byggts upp kring bruksortens framgångsrika fotbollslag. Stora Vallaområdet och fotbollen är av yttersta betydelse för Degerfors varumärke. Stora Valla IP utsågs 2003 till idrottshistoriskt minnesplats och är ett av ortens populäraste besöksmål. Den unika samlingen av föremål och historiska dokument som finns på Fotbollsmuséet bidrar starkt till detta och utgör potential för ytterligare utveckling, särskilt bör installationer som tilltalar yngre besökare tillkomma.

Kulturcentrum Berget

Arbetarbostäder från 1870-talet som upplåtits till Föreningen Berget, som svarar för verksamheten på området. Föreningen och privata entreprenörer driver här café, handelsbod, vävstuga, smedja, bakarstuga och museum. Sommartid uppträder artister på utomhusscenen och här hålls loppmarknad, julmarknad,

Översiktsplan Degerfors kommun, bilaga 1

konstutställningar och enskilda evenemang, som Bakerstugans dag. Populärt för barnen är djurhagen med tamdjur. Här finns även Veboa, en modern lokal inredd i den unikt långa uthuslängan och som erbjuder möjligheter till fest- konferens- och utställningslokal för uthyrning. Kulturcentrum Berget fungerar som entré och startpunkt för besökande till Sveafallen.

Degernäs

Degernäsområdet har under de senaste åren genomgått en omfattande förvandling och är idag ett mångsidigt besöksmål för golfturism, rekreation och friluftsliv. Med vackert strandläge vid sjön Möckeln ligger Degernäs camping, med stort utbud av campingstugor och uppställningsplatser för husvagnar och tält. Degernäs golfbana är en modern och naturskön 18-hålsbana, som omgärdas av ett naturreservat med anpassade strövstigar och en lång sandstrand för bad. Området kröns av Degernäs herrgård, som erbjuder mat och lokaler för möten och konferens.

6. Natur och vatten

6.1 Geografi

Degerfors kommun är en utpräglad skogsbygd. Det begränsade odlingslandskapet följer och omger till stor del sjö- och älvsystemet; Möckeln och Letälven ner till Skagern längst i söder. Vid Möckeln och Skagern binds kulturlandskapet samman med de angränsande kommunerna Karlskoga, Kristinehamn och Laxå. Mot Gullspång finns gränsen mitt i sjön Skagern. För övrigt finns naturliga avgränsningar i form av Kilsbergen mot Lekeberg i öster och utbredda skogsområden mot Kristinehamn i väster och Laxå i sydost.

Degerfors kommuns areal är 433,7 km². Totalarealen land är 384 km² varav andelen skogsmark är ca 69 % och andelen åkermark och betesmark ca 7,5 %. Kommunens högsta punkt ligger vid Rifallet i öster, 200 meter över havet (m ö h). Sjön Skagerns yta i södra delen av Degerfors kommun ligger på ca 68 mö h.

Degerfors kommun är kuperad med långsträckta nordsydliga barrskogsbevuxna höjder och i mellanliggande dalgång finns sjöar och vattendrag som naturligt formar landskapet. Det är tydligt präglat av den senaste istidens tillbakagång för ca 10 000 år sedan då stora delar av dagens terrängformationer bildades, vilket kan ses i form av isälvsavlagringar som rullstensåsar, dödisgropar, mm.

De flesta vattendrag i kommunen mynnar i Svartåns sjösystem som går vidare till Hjälmaren, Mälaren och så småningom Östersjön. Övriga vattendrag mynnar i sjösystemet som består av Möckeln, som fungerar som ett uppsamlingsmagasin, Letälven och Skagern. Därefter rinner vattnet vidare till Väneren och Västerhavet. Sveriges vattendelare löper således genom kommunen.

Berggrunden i kommunen består huvudsakligen av granit och jordlagren utgörs av sedimentära jordarter som t ex morän, lera och sand.

6.2 Naturresevat och andra skyddade områden

Naturresevat kan beslutas av länsstyrelsen eller kommunerna. Karta se översiktsplanen sidan 30.

Naturområden skyddas även av riksintressen enligt miljöbalken 3 kap och Natura 2000, se kapitel 2.

Strandskyddsområde och vattenskyddsområden är skyddade område enligt 7 kap miljöbalken.

Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen har pekat ut biotopskyddsområden. Dessutom finns ett antal generella biotopskydd i odlingslandskapet, t ex åkerholmar, stenmurar, alléer, odlingsrösen, öppna diken, mm.

Naturvårdsavtal om skötsel av värdefulla områden kan tecknas mellan staten och privata skogsägare.

Degerfors kommun saknar ett naturvårdsprogram, vilket måste skapas.

6.3 Skogar

Den naturliga norrlandsgränsen, Limes Norrlandicus, passerar kommunen. Detta medför stor variation vad gäller vegetationstyper och olika arter, såväl nordliga som sydliga.

Mer än hälften av arealen i Degerfors kommun är täckt av skog. Gran- och tallskog dominerar, men inslag av lövträd/lövskog förekommer. Egentlig urskog/naturskog saknas i kommunen, vilket främst är ett resultat av intensivt skogsbruk samt 17- och 1800-talets järnhantering. Trots detta förekommer mindre områden med biologiskt värdefulla skogsmiljöer med naturskogs kvalitet. Dessa är ofta belägna i områden där terrängen på ett naturligt sätt försvårat brukandet och där marken har varit lågproduktiv. Sådana områden återfinns t ex i Kilsbergens utbredning i gränsskogen mellan Degerfors, Karlskoga och Lekebergs kommuner. Områdena hyser en mycket blockig terräng. Två kärnområden är Örgjvsområdet och Jättebergen. Andelen skog som lämnas för fri utveckling bör därför öka. En ambition bör vara att

andelen av den produktiva skogsmarken i kommunen som lämnas för fri utveckling utökas till 5 % vilket bör tillåtas ta ca 15 år.

Skogsstyrelsens inventerade nyckelbiotoper, naturvärden, sumpskogar, områden med naturvårdsavtal (anses som nyttjanderätt) och planerade naturskydd är exempel på skyddsvärda områden att bevara och lämna för fri utveckling. Vissa områden kan dock behöva naturvårdande skötsel för att bevara och utveckla dess naturvärden. Se karta sidan 28.

Öster om Möckeln på sandstensberggrund finns en större andel av ädla lövträd. Utefter Skagerns östra strand förekommer strandskogar med rikt lövinslag som ask, lönn, ek och hassel samt intressant högrötsvegetation.

Södra delen av Degerfors kommun tillhör en annat naturgeografiskt område med generellt högre bördighet (boniteter) och bestånd med liten åldersvariation. Området ”Amerikaskogen” är ett stort opåverkat område. Till skillnad från gränsskogen i Kilsbergen, som miste sina skogsboställen redan under 1800-tallets slut, avfolkades ”Amerikaskogen” under mitten av 1900-talet, då jordbruksmarken planterades igen.

Längst söderut vid sjön Gryten - Södra Åsmossen finns ”Vargavidderna”, ett naturreservat, som utgör en mosaikartad bildning av olika barrskogsmiljöer i myrmarksterräng.

I nordvästra Degerfors finns konventionell ”bondskog” med förhållandevis riklig förekomst av grov asp. I övrigt är Sveaskog markägare och bedriver konventionellt skogsbruk. I sydväst dominerar myrmarker.

De sociala värdena, skönhetsupplevelser och skogens betydelse för folkhälsan, ska beaktas liksom skogens värde som näring, vilket behandlas i kapitel 5.

6.4 Sjöar och vattendrag

Tillgången på vatten var i äldre tider en viktig förutsättning för transporter och framställning av produkter. Det strömmande vattnet är och har varit en viktig energikälla. Därför anlades stångjärnshammare och hyttor i anslutning till vatten, vilket lagt grunden för bygdens utveckling. Vattendragen har fortfarande stor betydelse bl a för elproduktion, dricksvattenframställning, friluftsliv, som boendemiljö samt för djur- och växtliv. Det stora antalet intressen som finns där vatten möter land är en av de största utmaningarna inom den fysiska planeringen.

Kommunen tillhör till stora delar Gullspångsälvens avrinningsområde, vilket i sin tur tillhör Västerhavets vattendistrikt. Till västerhavet avleds även vattnet från Vismans avrinningsområde. Övriga delar av kommunen tillhör Eskilstunaåns avrinningsområde, som hör till Norra Östersjöns vattendistrikt. Detta betyder att rikets vattendelare går genom kommunen, d v s gränsen som skiljer det område som dräneras till Västerhavet (Skagerack/Kattegatt) från det som dräneras till Östersjön. Kommunen är rik på vatten och generellt är kvalitén på vattnet god, men påverkan sker genom naturliga processer som översvämningar och vissa mänskliga aktiviteter t ex avvattning, reglering av vattenflöden samt utsläpp av näringsämnen och miljögifter (främst kvicksilver).

Kommunens sjöar och vattendrag är generellt näringsfattiga. Berggrunden, den sura urbergsmoränen och näringsförhållandena medför att sjöarna är hårt utsatta för försurning och därmed annan miljöpåverkan. Många sjöar är naturligt sura och uppvisar låg till mycket låg buffringsförmåga. För att motverka negativa effekter har kalkning utförts under många år. Kalkningsplanen syftar till att förbättra betingelserna för fisk och övrig fauna i sjöarna och vattendragen samt att minska kvicksilverhalten i fisk.

Sjöar och vattendrag med bättre buffringsförmåga och som inte kalkas i dag är; Västersjön, Östersjön, Möckeln, Letälven och Skagern. I dessa vattenområden råder annan ekologisk obalans i form av närings- eller metallbelastning och/eller reglering. Möckeln- och Letälvsystemet är måttligt näringsrikt och utgör recipient för många olika verksamheter. Båda är klassade som ekologiskt känsliga. Möckeln på grund av förekomst av relikta kräftdjur, så även Letälven, som dessutom är känslig på grund av metallbelastningen. Sjön Gryten som Degerfors delar med Laxå kommun är varken kalkad eller reglerad.

Väster- och Östersjön är typiska näringsrika sjöar och är därför unika för kommunen. Denna typ av sjöar och dess omgivningar hyser mycket stora värden med avseende på biologisk mångfald.

I kommunens vatten återfinns många av Mellansveriges vattenlevande arter. Av särskilt intresse är de unika öringsbestånd som främst finns i biflödena till Letälven.

Det finns få helt opåverkade vattendrag i kommunen. Det största bebyggelsestrycket finns naturligt runt de större centralt belägna sjöarna och vattendragen; Möckeln och Letälven. Här finns längre strandpartier där bebyggelse, tomter och verksamhetsområden går ända ner till stranden och påverkar såväl allmänhetens tillgång till stränderna som växt- och djurlivet. Flertalet sjöar och vattendrag är inte exploaterade alls eller endast i liten omfattning, men de är i många fall påverkade på annat sätt. Trycket på framförallt strandnära boende har ökat under senare år och förväntas fortsätta att öka, men ska då kombineras med att allmänhetens tillgång till stränderna säkerställs i rimlig omfattning med passager eller punkter mellan bebyggelse där man kan komma ner till stranden. Även växt- och djurlivet ska beaktas vid byggande i anslutning till stränder. Industrins påverkan på vattenområden förväntas däremot minska.

Aktivt nyttjande av vattenkraften sker vid kraftverken i Letälven vid Degerfors och Mo samt vid i tre mindre kraftverk utmed Svartåsystemet; Ölens utlopp, Svartå och Lillbjörkens utlopp.

År 2005 fick länsstyrelsen i uppdrag av Naturvårdsverket resp. Riksantikvarieämbetet att peka ut vatten som är värdefulla för naturvården resp. kulturmiljövärden och som kan behöva skyddas för framtiden. Kommunen har lagt till två områden som också bedöms som värdefulla för naturvården, Håkanbolbäcken och Holmsjöbäcken. Fortsatt arbete kommer att ske i planerat naturvårdsprogram. Se karta sidan 29.

Se även kapitel 7 avseende vattenkvalité.

6.5 Odlingslandskapet

Odlingslandskapet innehåller generellt de mest art- och individrika växt- och djursamhällena, särskilt på ängs- och betesmarker. Ett allt mer effektiviserat och mekaniserat brukande har dock lett till att artrikedomen minskat på åkermarkerna. Många växt- och djurarter har därför tagit sin tillflykt till andra platser som stenmurar, odlingsrösen, dikeskanter, åkerholmar, alléer, gårdsmiljöer, mm. Många av dessa platser är skyddade enligt miljöbalken. Det är viktigt att sådana tillflyktsplatser i odlingslandskapet tillåts finnas kvar. Det öppna jordbrukslandskapet med växlande naturscenerier är också viktigt ur landskaps-gestaltningssynpunkt.

Andelen jordbruksmark i Degerfors kommun är låg. Jordlagren är i hög grad finkorniga (lera), med inslag av åsbildningar med grus och sand. Större delen av kommunen är täckt av osorterad morän, men dalbottnarna och dalslutningarna domineras av lera. Odlingslandskapet återfinns främst i dalgångarna längs med sjöar och vattendrag. Jordbrukslandskapen är koncentrerade till två områden i kommunen; Strömtorp och Nysund. Letälvsdalen fungerar som en spridningskorridor för de arter som är knutna till odlingslandskapet. Vallodling dominerar, men potatis- och spannmålsodling är också vanlig och dominerar på vissa gårdar. Jordgubbsodling förekommer fortfarande i begränsad omfattning i Vårboområdet.

Det finns år 2012 tre mjölkgårdar varav två med mer än 100 djurenheter i Degerfors, och ett tjugotal nötköttproducenter. Den traditionella djurhållningen i övrigt har minskat kraftigt men är fortfarande är den största anledningen till att det öppna landskapet hålls vid liv. Hästhållningen ökar dock och ger möjlighet till att många gårdar med omgivande landskap även i framtiden kan hållas öppna.

I en kommun präglad av skog har jordbrukslandskapet mycket stor betydelse för mångformigheten, den biologiska mångfalden och landskapsbilden samt en levande landsbygd. Bevarandet av det öppna landskapet är av många skäl mycket angeläget.

Inom kommunen finns inget naturreservat eller annat enligt miljöbalken skyddat område som kan hänföras till odlingslandskapet.

Se även kapitel 5 avseende jordbruk och djurhållning som näring.

6.6 Våtmarker

I våtmarkerna finns stor mångfald av arter och biotoper och de har generellt sett höga naturvärden, men många av de arter som lever i våtmarker är hotade. Våtmarkerna är viktiga för hydrologin eftersom de kan fungera som buffert och utjämna höga vattenflöden. De fungerar dessutom som närsaltsfällor vilket bidrar till minskade övergödningssproblem. Vid våtmarkerna finns ofta ett rikt fågelliv vilket även gör dem intressanta från friluftsperspektiv.

Det finns myrområden, främst mossar, spridda över hela kommunen. Kommunen karaktäriseras av de många stora högmossarna i söder, ofta med både biologiskt och geohydrologiskt höga värden. Ur EU-perspektiv utgör många av dem kommunens mest framträdande naturområden och är mycket skyddsvärda.

Södra delen av kommunen tillhör ett av länets största skogslandskap, kallat ”Amerikaskogen”. De stora mossarna Gåssjömossen, Julömossen, Trunhatten med flera ger detta området vildmarkskaraktär och klassas därför som är ett stort opåverkat område.

Längst söderut vid sjön Gryten finns Vargavidderna med södra Åsmossen som är ett av kommunens fyra myrkomplex. Området utgör en mosaikartad bildning av olika barrskogsmiljöer i myrmarksterräng. Östra Sälsjömossen och Lomtjärns mossen med gammelskog och urbergsgrottor vid Jättebergen samt Stormossen vid Mickelsrud, med sina för södra Sverige unika flarkar och Stormossen öster om Ölen är andra värdefulla våtmarksområden.

Många våtmarksområden i Degerfors kommun är skyddade genom naturreservatsbildningar, se avsnitt 2 i detta kapitel.

Länsstyrelsen har gjort en inventering och naturvärdesklassning av våtmarker med ett unikt nummer för varje objekt och klassificering enligt Naturvårdsverkets anvisningar. Se karta sidan 29.

6.7 Växt- och djurlivet

Till skillnad från sjöar, mossar och odlingslandskap går det inte att fysiskt avgränsa områden för växt- och djurliv. Vissa naturtyper kan identifieras som generellt viktiga för växt- och djurlivet, se föregående avsnitt, men i några fall kan särskilda områden pekas ut som viktiga för en enskild art. Naturen förändras dock ständigt och så har det alltid varit, men genom olika typer av mänsklig aktivitet krymper arternas livsmiljöer generellt och ekosystemen påverkas i allt snabbare takt. Idag råder det brist på många naturtyper. Den biologiska mångfalden hotas och arter riskerar att försvinna. En del åtgärder kan vidtas och ha direkt effekt på det lokala planet medan andra kräver samordnade, t o m globala åtaganden.

Den naturliga norrlandsgränsen, *Limes Norrlandicus*, går genom kommunen. Detta ger stor variation vad gäller vegetationstyper och arter, såväl nordliga som sydliga. Som exempel på nordliga arter kan nämnas gråspett, tretåig hackspett och dvärgbjörk medan gröngöling och trädlärka och bok är exempel på sydliga arter.

6.8 Tätortsnära grönområden

Begreppet grönområden avser all mark i och i anslutning till tätorter som inte är bebyggd eller hårdgjord. Enskilda tomter betraktas inte som grönområden även om de till övervägande delen består av gräsytor eller andra former av växtlighet. För att betraktas som grönområde bör det vara tillgängligt för allmänheten. Även vatten kan ofta räknas in i grönområden. Grönområden har såväl estetiska, sociala som biologiska värden. Grönområden ger tätorten karaktär och bildar tillsammans med byggnader, gator och torg olika stadsrummen. Vistelsen i och utsikten mot ett grönområde har betydelse för invånares och besökarens trivsel. Tätorter betraktas ofta som relativt fattiga områden ur biotopsynpunkt men här finns rent av sällsynta biotoper eftersom t ex träd i alléer och dungar tillåts bli mycket äldre än där traditionellt skogsbruk bedrivs. Grönområden i tätorter fungerar vanligen som refuger, tillflyktsområden, så att växter och djur kan spridas eller vandra mellan olika områden.

Degerfors får betraktas som en grön tätort även om den är relativt koncentrerad. De viktigaste grönområdena finns längs Letälven, från Degernäs i norr, via Ramshöjden och den centralt belägna Kanadaskogen till Berget vid Järnverket.

För kommunen gäller att det finns större grönområden än vad som är möjligt att underhålla och sköta på ett bra sätt, varför det är väsentligt att en inventering och prioritering görs, som underlag för framtida fysisk planering.

Grönområden har generellt ett tydligt skydd genom att de i detaljplaner regleras som parkmark eller naturmark. Detta är dock inget garanterat eller långsiktigt skydd eftersom det enskilda området prövas vid varje tillfälle en förändring är aktuell i det aktuella området.

Generellt är det viktigt att ett antal sammanhängande grönkorridorer kan behållas, både av sociala och av biologiska skäl. Grönområden runt förskolor, skolor och trygghetsboenden kan utgöra en del av verksamheten och bör därför beaktas särskilt i samband med planläggning och andra förändringar.

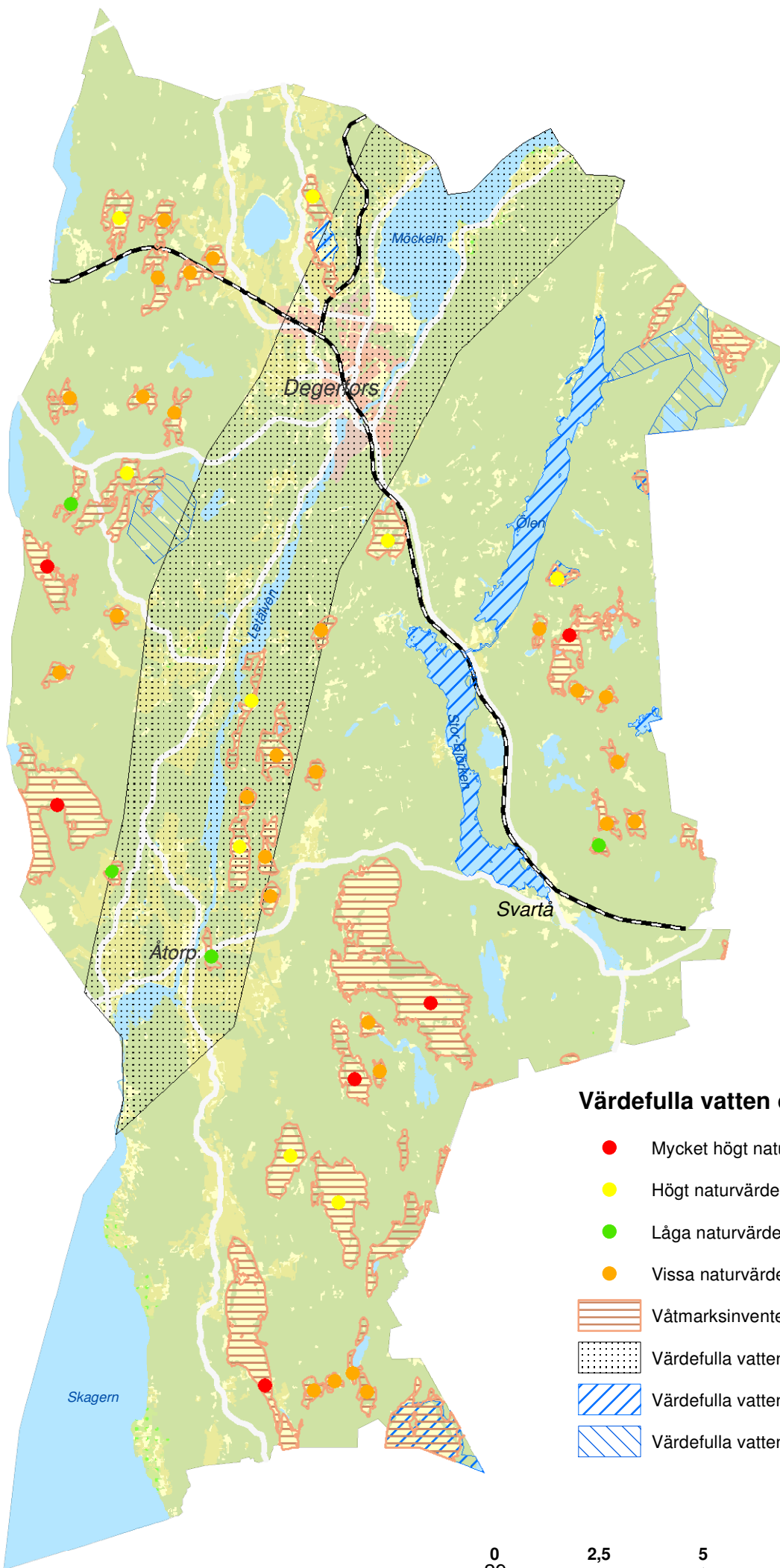
I samband med planering av bostäder i anslutning till vatten ska allmänhetens tillträde beaktas. Det betyder på vissa sträckor att en passage behålls närmast stranden, på andra sträckor att luckor sparas där allmänheten kan komma ner till stranden.

Skyddsvärda områden

- Nyckelbiotoper
- Naturvårdsavtal
- Naturvärden
- Sumpskogar

0 2,5 5 10 Kilometer
28

Värdefulla vatten och våtmarker

- Mycket högt naturvärde
- Högt naturvärde
- Låga naturvärden
- Vissa naturvärden
- Våtmarksinventering (ytor)
- Värdefulla vatten kultur
- Värdefulla vatten natur
- Värdefulla vatten natur, enligt kommunen

7. Miljökvalitet

7.1 Vatten

Kommunen innehåller en mängd sjöar och vattendrag. Generellt är vattenkvaliteten god men problem med försurning är tämligen utbredd och relativt höga halter kvicksilver förekommer.

Degerfors tätort får sitt dricksvatten från Degernäs grundvattentäkt. Svartå förses med grundvatten från Svartån vid Guldsmedsboda och Åtorp förses med grundvatten från Äng. Vattenskyddsområden finns för dessa vattentäkter.

Förutom befintliga vattentäkter bör kommunen identifiera mark- och vattenområden som innehåller förekomster av grundvatten och ytvatten som kan ha stor betydelse för dricksvattenförsörjningen i framtiden och så långt möjligt skydda dessa områden mot åtgärder som påtagligt kan minska områdenas betydelse för denna försörjning. Grundvattenförekomster, se karta sidan 33.

Djur och växtlivet i sjöar och vattendrag påverkas negativt av vissa mänskliga aktiviteter som t ex avvattning, uppstyckning av landskapet, reglering av vattenflöden samt utsläpp av näringsämnen och gifter. Olika naturliga processer i landskapet som översvämningar och betestryck har också effekter på kvalitén i vattnet. Förändringar i strandskyddslagstiftningen öppnar med hänvisning till landsbygdsutveckling för boenden i strandlägen där det tidigare inte varit möjligt att bygga, se bilaga 4, Landsbygdsutveckling i strandnära läge. Hänsyn till olika miljöaspekter ska dock tas även här.

Alla länder inom EU-samarbetet antog år 2000 Ramdirektivet för vatten. För Sveriges del har det utmynnat i en komplettering av Miljöbalken, en särskild vattenförvaltningsförordning samt en organisation för den svenska vattenförvaltningen. Sverige har delats in i fem vattendistrikt, vart och ett med en vattenmyndighet förlagd till en länsstyrelse inom respektive distrikt. Degerfors kommun tillhör två vattendistrikt, Västerhavets vattendistrikt och Norra Östersjöns vattendistrikt. Målen för Ramdirektivet för vatten är att alla medlemsländer inom EU ska uppnå god vattenstatus senast år 2015/2021 för ytvatten, kustvatten och grundvatten. God status ska uppnås beträffande bland annat näringsbelastning, kemiska ämnen och ekologi.

Efter kartläggning och fastställande av mål och kvalitetskrav för såväl ytvatten som grundvatten har åtgärdsprogram fastställts av vattenmyndigheterna. Av åtgärdsprogrammen framgår det vilka åtgärder som behöver vidtas och när, samt vilken statlig myndighet eller kommun som behöver vidta respektive åtgärd. Samtliga statliga myndigheter och kommuner ska från och med 2011 varje år rapportera till respektive vattenmyndighet vilka åtgärder som vidtagits under året i syfte att säkerställa föreskrivna miljökvalitetsnormer.

De instrument som närmast kommer ifråga för kommunerna är tillsyn, prövning och planering enligt Miljöbalken och Plan- och bygglagen. Kommunen behöver även närmare överväga sina skyldigheter enligt Lag om allmänna vattentjänster, inte minst när det gäller behov av utökade VA-verksamhetsområden. Separering av spillvatten och dagvatten är en viktig åtgärd för att minska risken att förorena sjöar och vattendrag. Degerfors har i det närmaste fullbordat separeringen.

En förutsättning för att nå målen för god vattenstatus är en aktiv medverkan från bland annat markägare och företag med påverkan på vatten.

I övrigt se bilaga 2, Vatten och avlopp.

7.2 Luft och klimat

Klimatet på jorden har skiftat drastiskt genom historien. Mycket talar dock för att människans aktiviteter de senaste 150 åren bidragit, bl a ökade utsläpp av växthusgaser. Växthusgaserna kommer i första hand från den storskaliga förbränningen av fossila bränslen som kol, olja, fossilgas och torv. Med växthusgaser menas gaser i atmosfären som bidrar till en högre medeltemperatur vid jordytan genom att dämpa återutstrålning av värme. Påverkan på klimatet är kanske vårt allvarligaste miljöhot.

För vissa luftföroreningar finns miljö kvalitetsnormer (nationella gränsvärden) som inte får överskridas. Luftkvaliteten i Degerfors är i jämförelse med dessa värden av god kvalitet, dvs underskrider normerna generellt sett. Längs en begränsad sträcka utmed genomfarten (väg 205) centralt i Degerfors tätort är halten kolväten förhållandevis hög. Det är bl a därför angeläget att en förbifart och/eller omledning av tung genomfartstrafik kan komma till stånd. Partikelmätningar som nyligen genomförts vid Medborgargatan visar nivåer under gällande normer.

Motiven för att minska utsläppen är (oftast) inte av lokala skäl utan av regionala/globala skäl. Vi kan inte själva komma tillrätta med försurning, näringsämnen via luft eller växthusgaser. Men vi måste ta ansvar för vår energianvändning och den miljöpåverkan som vi ger upphov till genom att vidta åtgärder på hemmaplan. Utbyggnad av fjärrvärmnäten är en åtgärd med stor påverkansmöjlighet på kommunal nivå, förutsatt att det är ekonomiskt försvarbart.

7.3 Mark och förorenade områden samt elektromagnetiska fält

Produktionen och användningen av kemikalier har ökat kraftigt de senaste sjuttio åren men kunskapen om kemikaliernas effekter på människa och miljö har inte ökat i samma takt. Kemikalier sprids till människor och ekosystem exempelvis via mat och inandningsluft, men även direkt från de varor vi använder. En viktig källa till exponering för miljögifter är redan förorenade områden.

I kommunen finns ca 100 misstänkta eller konstaterat förorenade områden. Föroreningarna härrör huvudsakligen från mekaniska verkstäder, träbearbetande verksamheter, järn- och stålframställning samt bensinstationer. Många av dessa verksamheter är avvecklade sedan länge. Utifrån tillgänglig kunskap om de ca 100 objekten har riskerna hittills bedömts vara störst vid en gammal deponi. Ett 30-tal markundersökningar har utförts som tills nu resulterat i att ungefär hälften efterbehandlats. Det är främst ytorna inom och närmast runt Degerfors järnverk, vid den nedlagda hyttan i Svartå (Svartå Övre Bruk) samt äldre bensinstationer som är berörda. Områden som är identifierade och klassificerade av länsstyrelsen med hjälp av MIFO metodiken visas på kartor på sidorna 34-35. Syftet med inventeringen är att skapa en bild av vilka områden som är eller kan vara förorenade.

Sedimenten i Möckeln kan vara förorenade. Letälvens sediment innehåller höga halter av krom och nickel. Arbetet med att kartlägga och undersöka misstänkt förorenade områden måste fortsätta. Dels för att identifiera objekt där åtgärder behöver göras men även för att avföra områden som inte är förorenade. Obefogad rädsla och ett komplext regelverk får inte hindra utveckling i för kommunerna viktiga områden.

Radonförekomst i mark ska beaktas vid planering av nya bostäder, mm. Översiktsplanen visar områden som genom sin jordartsbeskaffenhet är mer benägna att transportera radon (underlag SGU:s jordartskarta). Se karta sidan 34 i huvuddokumentet. Detaljerat radonunderlag tas fram i samband med planläggning eller exploatering.

Elektromagnetiska fält är vanligt förekommande i dagens samhälle och med undantag för större anläggningar innebär detta generellt ingen inverkan på hur människor kan verka i och utnyttja samhället. Det finns dock människor som lider av elkänslighet (det begrepp som bör användas enligt Socialstyrelsen), som definieras som de symptom som vissa personer upplever i närheten av elektrisk utrustning och som medför varierande grad av besvär för dessa personer. Trots omfattande forskning har inte några orsakssamband mellan dessa besvär och exponering för fälten från elektrisk utrustning kunnat påvisas. Samtidigt råder det inget tvivel om att det finns personer som har svåra besvär och lider i närheten av elektrisk utrustning.

Elektromagnetiska fält bör beaktas vid planering. Områden som i stor utsträckning är orörda/opåverkade av olika ingrepp i miljön utpekade som värdefulla att bevara i översiktsplanen, se karta sidan 52 i huvuddokumentet. Exempelvis skogsområden i öster. Inom dessa områden bedöms strålningsbelastningen också vara låg eftersom inga större exploateringar kommer att medges av kommunen. Därför

kan förhoppningsvis elkänsliga personer finna lämpliga platser för boende och rekreation inom dessa områden.

Det bör dock betonas att den strålning som orsakar besvär hos elkänsliga kan komma från många olika källor och flera av dessa kan inte påverkas av kommunala beslut.

7.4 Buller och vibrationer

Allt fler människor efterfrågar tystnad och frihet från buller. I en god utomhusmiljö bör det finnas tysta områden som är rofyllda och där en positiv ljudmiljö dominerar. Vissa sådana fridfulla ljudmiljöer behöver skyddas och bevaras. Ett sådant område är södra Kilsbergen.

Buller är ett stort folkhälsoproblem, för såväl barn som vuxna, med stora kostnader för samhället som följd. Det påverkar människors hälsa genom att det exempelvis leder till sömnproblem, irritation och stress. Buller kan också orsaka hörselskador och effekter på hjärt- kärlsystemet. Lågfrekvent buller kan ofta upplevas som extra störande eftersom ljudet kan höras på mycket stora avstånd från källan.

Vibrationer är vågrörelser i till exempel mark. När vibrationer utbreder sig via marken upp i byggnader, till exempel i hus i nära anslutning till järnvägar, ger det upphov till stomljud i huset och ibland även skakningar. Buller och vibrationer från järnväg finns främst i utefter stambanan i Degerfors tätort. Ny bostadsbebyggelse i närhet av järnvägar bör undvikas.

Problem med buller finns längs väg 205. Om förbifarter och/eller omledning av tung genomfartstrafik kan komma till stånd avlastas centrum och stora delar av tätorten buller från genomfartstrafiken.

7.5 Avfall

Lagstiftningen inom EU och på nationell nivå anger avseende avfall en tydlig inriktning och krav på minimering, sortering och återanvändning. Den kommunala renhållningsskyldigheten innebär att varje kommun ska svara för att hushållsavfall inom kommunen transporteras till en behandlingsanläggning och att det återvinns eller bortskaffas. I Degerfors har avfall energiutnyttjats/bränts i kraftvärmeverket i Karlskoga. Då samarbetet bygger på ett upphandlat avtal kan förhållandet komma att ändras. Mosseruds avfallsdeponi i Karlskoga kommun används även av Degerfors kommun. Det finns en avvecklad deponi vid Långmossen.

I Degerfors finns en återvinningscentral, som fungerar som viktig bas för källsorteringsarbetet.

En särskild avfallsplan finns sedan december 2009. Visionen för avfallshanteringen är 100 % kretslopp, 0 % restprodukt. Mål beträffande avfallshanteringen redovisas i avfallsplanen.

En viktig del i genomförandet är att ”Planera för avfall” – genom att inom ramen för detaljplanearbete underlätta fastighetsnära insamling både i villakvarter och i flerfamiljsområden, beakta avfallshantering i anslutning till vissa besöksmål samt pröva lokalisering av återvinningsstationer inklusive krav på utformning, tillgänglighet, etc.

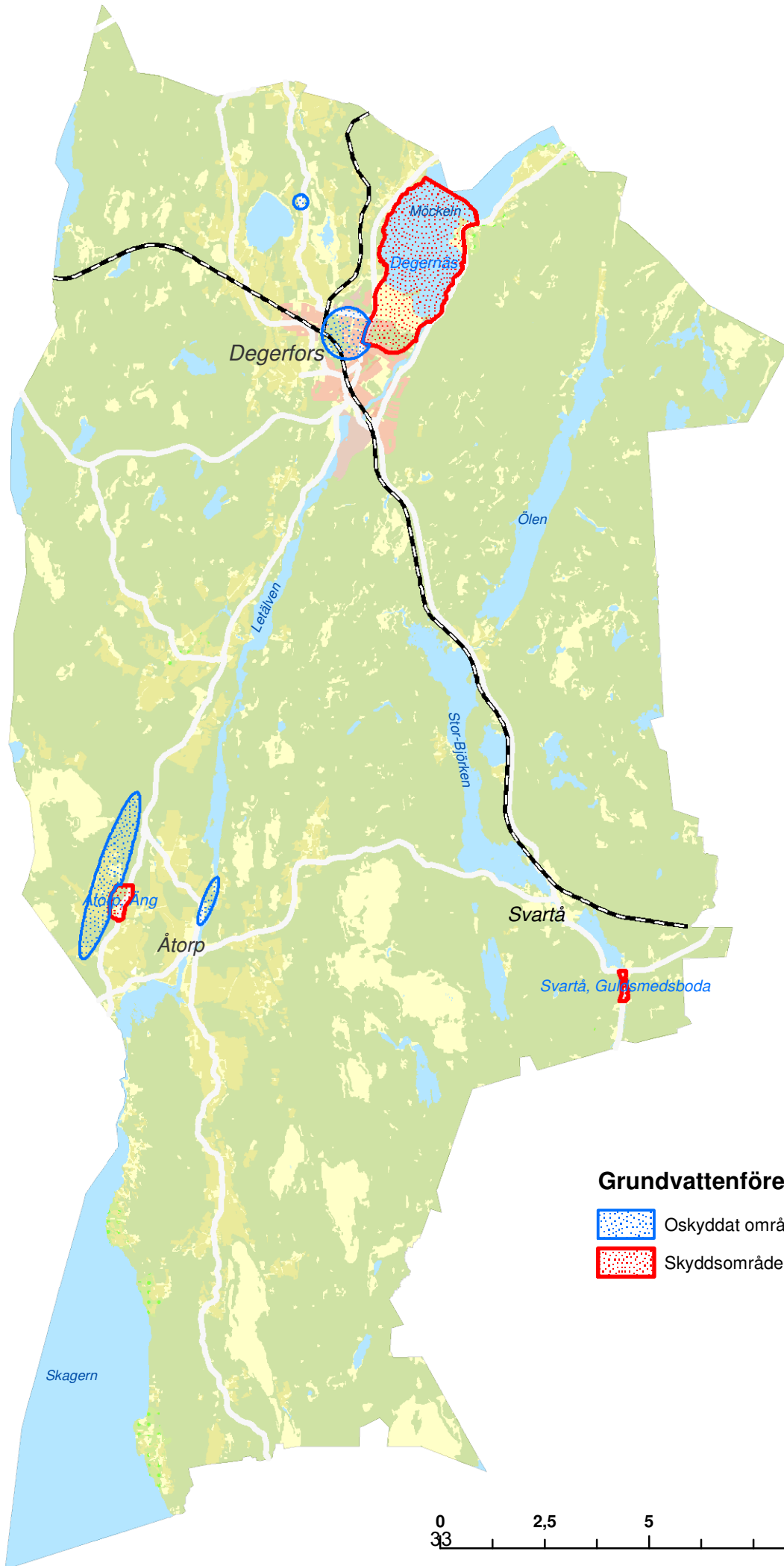
Målsättningen är att slam från kommunens reningsverk och från enskilda avlopp ska ha sådana kvaliteter att det kan spridas på åkermark.

Avfallshanteringen behandlas även i kapitlet Teknisk försörjning, avsnitt 12.4.

7.6 Industri- och täktverksamhet

Industriområdet vid Degerfors Järnverk har eller har haft verksamhet där eventuellt betydande miljöpåverkan föranleder att särskilda miljöbedömningar görs.

Inom Degerfors kommun bedrivs grustäktsverksamhet i Lidetorp och Mo. Tillgången till naturgrus är stark begränsad. Det gör att andra material, främst berg, kommer till användning men även rena betong- och tegelrester bör i högre utsträckning vara föremål för nyttjande i enlighet med resursprinciperna i miljöbalken.

Degerfors

Möckeln
Degerfors

Ölen

Letälven

Stor-Björken

Åtorp Ang

Åtorp

Svartå

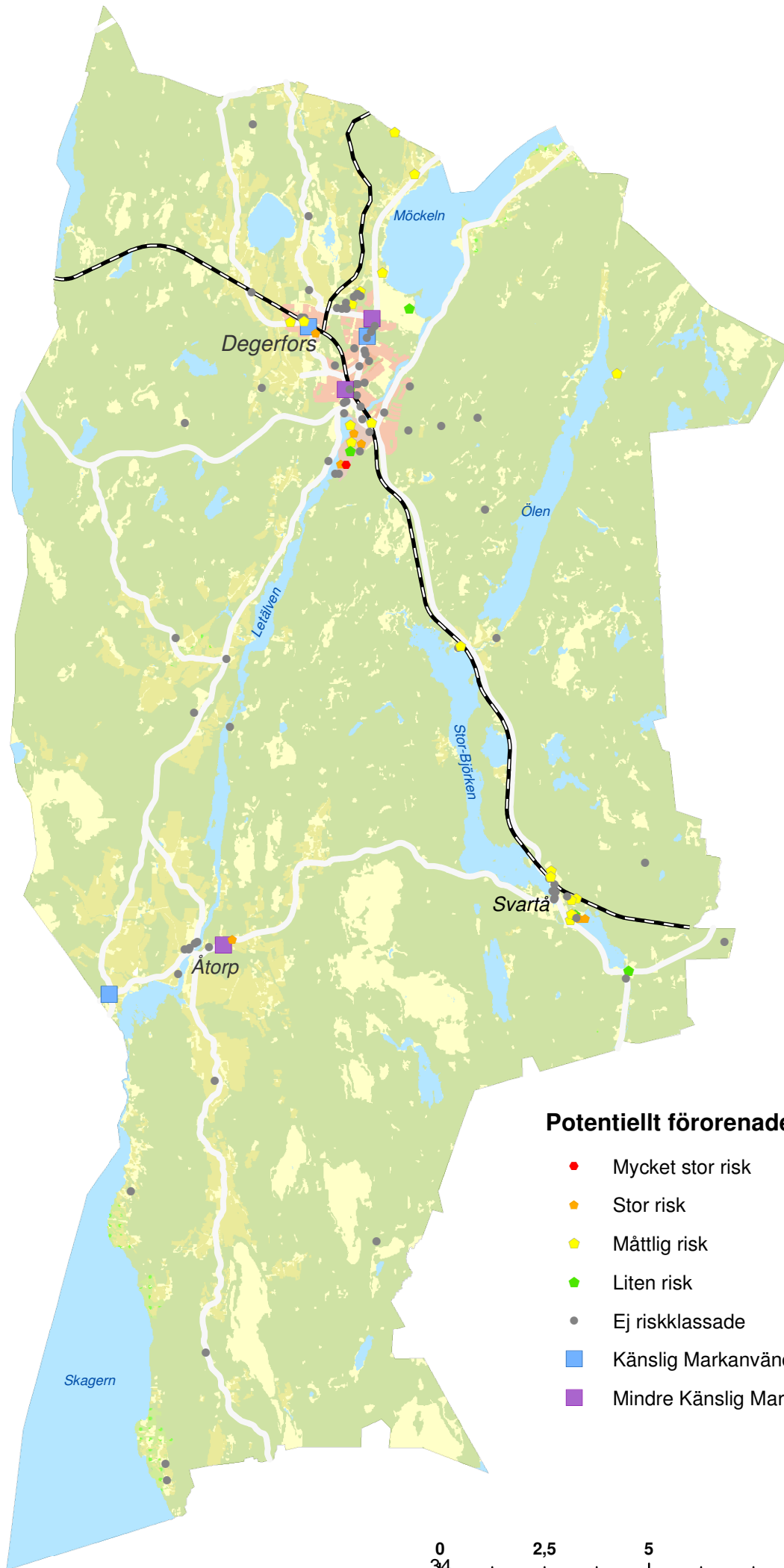
Svartå, Gulpsmedsboda

Skagern

Grundvattenförekomster

- Oskyddat område
- Skyddsområde vattentäkt

0 2,5 5 10 Kilometer
33

Potentiellt förorenade områden

- Mycket stor risk
- Stor risk
- Måttlig risk
- Liten risk
- Ej riskklassade
- Känslig Markanvändning
- Mindre Känslig Markanvändning

0 2,5 5 10 Kilometer
34

Potentiellt förorenade områden

- Mycket stor risk
- Stor risk
- Måttlig risk
- Liten risk
- Ej riskklassade
- Känslig markanvändning
- Mindre känslig markanvändning

35 0 0,25 0,5 1 Kilometer

8. Säkerhet, riskbedömningar och totalförsvar

8.1 Beredskapshänsyn

Beredskapshänsyn är ett förebyggande arbete som syftar till att hos beslutsfattare och andra skapa en medvetenhet om att vid planerade förändringar ta vara på möjligheterna att göra samhället mer stryktåligt, funktionssäkert och flexibelt. Samhällets styrka att tåla olika slags påfrestningar ska även omfatta förmågan att möta medvetna åtgärder som syftar till att lamslå samhället, t ex sabotage.

Beredskapshänsyn måste beaktas i all samhällsplanering och samhällsutveckling för att förebygga allvarliga störningar främst avseende de storskaliga försörjningssystemen (t ex elförsörjning, transporter, vatten- och livsmedelsförsörjning). Beredskapshänsyn kan påverka lokalisering och utformning av byggnader och anläggningar.

8.2 Räddningstjänst

Degerfors kommun ingår i Bergslagens räddningstjänstförbund tillsammans med kommunerna Karlskoga, Kristinehamn, Storfors, Filipstad och Hällefors. År 2015 invigdes den nya brandstationen i Degerfors, söder om den gamla stationen vid Jannelundstorget.

Ur ett räddningstjänstperspektiv bör insatstiderna beaktas vid planering av nya bebyggelseområden. Brandstationens placering är styrande för insatstiderna. Bostadsområden som anläggs utanför det insatsområde som kan nås på 10 minuter bör utformas så att ett utökat skydd för brandspridning mellan byggnaderna uppnås.

Kommunens risk- och sårbarhetsanalys ska beaktas i räddningstjänstens verksamhet. I Degerfors transporteras farligt gods genom kommunen på väg och järnväg vilket skulle kunna få allvarliga konsekvenser om det inträffade en olycka.

8.3 Skyddsavstånd kring anläggningar

Olika typer av störningar (buller, utsläpp, olycksrisker) från industrier och andra verksamheter kan begränsas på i princip två sätt: dels genom skyddsavstånd mellan den störande industrin och den störda omgivningen, dels genom åtgärder i den störande industrin för att t ex minska buller och utsläpp. Eftersom rekommenderade skyddsavstånd i många fall är mycket långtgående och i många fall skulle omöjliggöra etablering i befintliga områden måste en lokal värdering och anpassning alltid göras.

Degerfors har en Seveso-klassad anläggning; Degerfors Järnverk (Outokumpu Stainless). Kring Järnverket ska en buffertzona på 100 meter finnas. En skyddszon på 100 m är utgångspunkt framförallt från bullersynpunkt samt med hänsyn till sevesoklassningen. Det finns inte utrymme för att upprätta en riskanalys för detta inom ramen för arbetet med översiktsplanen. Riskbedömningar bör göras vid exploateringar i närheten av järnverket.

Storskalig djurhållning finns på ett fåtal platser inom kommunen. Antalet kommer troligen även att minska de närmaste åren. I de områden där djurhållning i lite större skala redan finns etablerad prioriteras denna användning och en utökning uppmuntras. Här får man acceptera de omgivningshygieniska störningar som naturligt förekommer i närheten av lantbruk.

8.4 Trygg och säker kommun

Trygghet är viktigt för alla människor och är grundläggande för ett bra liv. I den fysiska planeringen och i genomförandet (nya bostadsområden, byggnader, gator och vägar, parker, m m) finns stora möjligheter att påverka hur trygg och säker den vardagliga livsmiljön kommer att upplevas. Många människor känner sig otrygga i stads- och tätortsmiljöer, i synnerhet när de vistas ute på kvällarna. Statistik och forskning visar att kvinnor generellt sett upplever högre grad av otrygghet än vad män gör. Även barns upplevelse av trygghet och säkerhet ska beaktas, särskilt inom de områden där barn vistas mer eller mindre dagligen, t ex i skolmiljöer och då såväl i utemiljön, på väg till och från skolan, som i den inre miljön.

Ett lokalt medborgarlöfte är ett åtagande som polisen och kommunen gör till medborgarna inom lokalpolisområdet. Medborgarlöftet syftar till att öka tryggheten i lokalpolisområdet.

8.5 Totalförsvaret

Det civila försvaret utgör tillsammans med det militära försvaret vårt totalförsvaret.

Miljöbalken reglerar att ”mark och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.” (MB 3 kap 9§)

Plan- och bygglagen reglerar att ”Bestämmelser om bygglov, rivningslov och marklov gäller inte åtgärder med byggnader eller andra anläggningar som är avsedda för totalförsvaret och som är av hemlig natur. Sådana åtgärder ska föregås av samråd med länsstyrelsen, som på lämpligt sätt ska underrätta kommunen om åtgärderna och var de ska utföras.” (PBL 9 kap 15§)

Det är således inte möjligt för kommunen att påverka eller planera för alla delar som berör totalförsvaret men kommunen måste ändå uppfylla sitt ansvar.

Riksintressen för totalförsvarets militära del (3 kap § 9 andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte. Degerfors kommun berörs av område med särskilt behov av hinderfrihet. Se avsnitt 2.5 i huvuddokumentet.

I Degerfors finns två civila skyddsobjekt gällande vid höjd beredskap. Länsstyrelsen ansvarar för dessa uppgifter.

8.6 Översvämningsrisker

Med tanke på framtida klimatförändringar kan fler områden än idag vara hotade av översvämningsrisker. En översyn av de områden som ligger i riskzonen bör göras. Inom områden som är intressanta för nybebyggelse och samtidigt bedöms vara översvämningshotade kan en lämplig inriktning vara att göra en fördjupad översvämningskartering. Även områden med befintlig bebyggelse bör identifieras för att se om åtgärder kan bli nödvändiga på sikt. Lågstanivån för bebyggelse bör vara samma runt Möckeln.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har gjort en översiktlig översvämningskartering längs Gullspångsälven (2016). Se karta sidan 38 i översiktsplanens huvuddokument.

För Möckeln har en mer detaljerad översvämningsanalys utförts 2010, se karta sidan 37 i huvuddokumentet.

Länsstyrelsens skyfallskartering från 2016 visar lågpunktsområden. Riskområden i Degerfors har åtgärdats, tex Karlshagen, Medborgargatan, Jannelund för att minska effekterna av ett skyfall.

8.7 Ras- och skredrisker

Klimatscenarier fram till år 2100 indikerar att nederbördsmängderna kommer att öka inom större delen av Sverige och att en större andel av nederbörden kommer att utgöras av intensiva regn. Ökande nederbörd medför att erosionen tilltar, att grundvattennivån i jordlagren höjs och en ökning av såväl frekvens som omfattning av översvämningsrisker längs sjöar och vattendrag. Var för sig och i samverkan kommer dessa faktorer att på vissa platser försämra stabilitetsförhållandena vilket kan leda till ökade problem med skred, ras, raviner och slamströmmar.

Länsstyrelsen har analyserat i vilka områden i länet det finns förutsättningar för ras och skred, så kallade aktsamhetsområden. Dessa områden behöver inte vara högriskområden men en mer detaljerad geoteknisk undersökning och stabilitetsberäkning bör göras inför en ev exploatering. Se karta sidan 39 i huvuddokumentet.

Övergripande geotekniska undersökningar görs redan idag i samband med planläggning i områden där topografi eller erfarenhet antyder att hänsyn måste tas till de geotekniska förhållandena vid byggande.

9. Kultur och fritid

9.1 Kulturmiljö

9.1.1 Kulturmiljövård

Kulturmiljön är i princip hela den miljö som har formats av oss människor genom tiderna. Det kan vara allt från en enskild plats eller byggnad till hela landskap. Det är en nationell angelägenhet att bevara och förmedla kulturarvet till kommande generationer, samtidigt som bebyggelse och miljöer måste kunna fortsätta att utvecklas som de gjort i alla tider. Arbetet med att bevara kulturarvet är även en del av utvecklingen för ett demokratiskt och långsiktigt hållbart samhälle. I Sverige finns ett starkt lagskydd för kulturhistoriskt värdefulla miljöer.

Kulturarvet är inte statiskt utan något som ständigt förändras och omformas. Varje tid ger sitt bidrag men bildar också sin egen uppfattning om vad som är kulturarv och vad det betyder.

De moderna miljöer som finns runt omkring oss idag tänker vi inte på som ett kulturarv men de som inte uppmärksammas riskerar att helt förfalla, rivas, eller försvinna när de ersätts av något annat. Därför måste vi med hjälp av historiska kunskaper förhålla oss till vår samtid och redan nu bedöma vad som kan bli en del av kulturarvet i framtiden. Kommunen ska följa de fem viktigaste nationella målen för kulturmiljövården:

- Bevara och levandegöra kulturarvet
- Syfta till kontinuitet i utvecklingen av den yttre miljön
- Främja den lokala kulturella identiteten
- Möta hot mot kulturmiljön
- Bidra till att öka medvetenheten om estetiska värden och historiska sammanhang.

Det är samtidigt viktigt att göra prioriteringar. Allt kan inte bevaras eftersom det då inte ges utrymme för nödvändiga förändringar. Generellt måste byggnader och miljöer fylla en funktion i samtiden för att kunna bevaras. Att hitta sådana funktioner inom rimliga ekonomiska ramar och med acceptabla anpassningar är den största utmaningen för att försvara vårt kulturarv.

9.1.2 Kulturmiljöområden av intresse

Degerfors kommun saknar kulturmiljöer som utsetts som riksintressen, men det finns ett byggnadsminne i kommunen, Ölsboda herrgård.

Inom kommunen finns ett fåtal fornlämningar från förhistorisk tid, men desto fler från historisk tid. Dessa lämningar är bebyggelselämningar, gruv- och hyttlämningar, milstolpar, väghållningsstenar, vägvisarstenar, fångstgropar, offerkällor och platser till vilka en muntlig tradition är knuten.

I skriften "Kulturmiljöer i Degerfors kommun – Fördjupning av översiktsplan ÖP 95" från 1994 finns förutom en historisk beskrivning av kommunen, en beskrivning av tio utvalda kulturmiljöer med tillhörande värdering av olika bebyggelseområden samt rekommendationer för framtida skydd och bevarande. Smältarbyggnaden, Medborgargatans bebyggelse från 1950-talet inklusive Folkets Hus, och Laboratoriet vid Degerfors järnverk är exempel på byggnader som bedömts ha stort arkitektoniskt intresse. Bruksskolans unika ventilationssystem (används inte idag) har ett stort byggnadstekniskt värde.

9.2 Kulturinstitutioner

9.2.1 Kulturens betydelse

Kommunen ska ha ett aktivt och levande kultur- och fritidsliv med bredd och förnyelse. För att uppnå detta ska kommunen sträva efter att utgå från en helhetssyn på människan som befrämjar både kroppens

och själens välbefinnande. Degerfors har en lång tradition av kulturellt engagemang, särskilt inom musikområdet.

Det är viktigt att verka för att alla får möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser och eget skapande. Genom arbetet med att undanröja hinder för människor att delta i kulturlivet ökas förutsättningarna för att kulturen också kan bidra till att förbättra folkhälsan och stärka demokratin.

Biblioteket i Degerfors har sedan 1986 ett nära samarbete med Karlskoga bibliotek.

9.2.2 Platser och lokaler för kulturverksamhet

I Degerfors är mycket av kultur- och mötesverksamhet koncentrerad till Folkets Hus som inrymmer en teatersalong/bio, möteslokaler och sedan några år även biblioteket. Fotbollsmuseét finns vid Stora Valla idrottsplats.

Smältarbyggnaden har renoverats på nedre plan och hyser numera Degerfors Hembygdsförening i byggnadens norra ände. Byggnadens södra del fungerar som konst/utställningshall, medan husets mittrida del är kommunens turistbyrå under 10 sommarveckor. Här finns också det vigselrum som kommunen erbjuder vid borgerlig vigsel. I Svartå Folkets Hus finns lokaler för kulturella arrangemang och möten och i Åtorp finns samlingslokaler i Höglunda bygdegård.

Större arrangemang med tillresande besökare betyder mycket för kommunen som helhet. Det är dock viktigt att utforma platser och ge förutsättningar för att arrangemang ska kunna genomföras på ett bra sätt, bl. a. genom dialog mellan kommunen och arrangören. I Degerfors finns Folkets Park och Folkets Hus samt även Stora Halla och Vallahallen som kan hysa större evenemang.

9.2.3 Platser och lokaler för religiösa ceremonier eller motsvarande

Kulturminneslagen anger att kyrkor, kyrkliga inventarier och begravningsplatser ska vårdas och underhållas så att deras historiska värde inte minskas.

Inom kommunen finns flera kyrkolokaler och begravningsplatser med kristen inriktning. Det finns idag få representativa alternativ för andra trosinriktningar eller för icke troende. Flera av kyrkorna i kommunen används även för konserter och ungdomsverksamhet och där finns lokaler som även kan användas för mötes- och kulturverksamhet.

I kommunen finns begravningsplatser i Degerfors och i Åtorp.

9.3 Fritid

Många av de anläggningar och verksamheter som beskrivs under dessa punkter är även viktiga verksamheter inom besöksnäringen, vilken beskrivs under kapitel 5. För att åstadkomma en bra utveckling inom detta område är det både önskvärt och nödvändigt att kommunen samverkar med privata och föreningar samt med andra kommuner.

9.3.1 Fritidsanläggningar

Flera av kommunen ägda anläggningar drivs och sköts av föreningar. Exempel på detta är fotbollsplaner i Svartå, Åtorp och Strömtorp. Degerfors förknippas ur idrottslig synvinkel främst med fotboll på elitnivå. Kraven på goda träningsmöjligheter är därför stora. Stora Halla är en lokal lämplig för rationell fotbolls- träning för regionens fotbollslag även vintertid. Vinterträning kan nu även ske på den uppvärmda konstgräsplan som kommunen anlagt inne på Stora Valla IP:s område. Traditionella inomhussporter har tillgång till fem skolgymnastiksalar i Degerfors samt en vardera i Svartå respektive Åtorp. Här utövas t ex volleyboll, handboll, innebandy, karate, gymnastik, dans och bordtennis. Volleybollen bedrivs liksom fotbollen på elitnivå. På elitnivå finns också styrkelyftarna som har sin verksamhet förlagd till Bruksskolan.

Kommunal ridanläggning saknas i Degerfors men det finns både rid- och körverksamhet i privata föreningsanläggningar. Motorcrossanläggning finns i gränslandet mot Karlskoga i Linnebäcksområdet.

Översiktsplan Degerfors kommun, bilaga 1

Folktracebana finns i Lidetorp i södra delen av kommunen. Skytteanläggning återfinns i Stubbetorp. Degernäsområdet har sedan några år en 18-håls golfbana. Tennisbanor finns i tätorten. Boulebana utomhus finns i såväl Degerfors som i Svartå, vintertid ges möjlighet till boule inomhus i Stora Halla. Anläggning för hundsport finns på kommunal mark vid Solberga.

9.3.2 Friluftsområden, leder och spår

Närhet till naturen är ett viktigt inslag i vardagen för många och undersökningar visar att svenskarnas utövande av friluftaktiviteter sannolikt kommer att öka i framtiden. Tidiga positiva upplevelser av motion har stor betydelse för individens benägenhet att vara fysiskt aktiv senare i livet. Vandrings-, rid- och cykelleder samt banor för långfärdsskridsko är både viktiga ur rekreationssynpunkt och för att entreprenörer ska kunna utveckla turistinriktade produkter.

Möckeln är en viktig resurs för kommunen för olika typer av friluftsliv och är även ett fiskevårdsområde.

Inom Degernäsområdet finns golfbana, campingplats, naturreservat med promenadstigar, badplats och båtramp. Runt om i kommunen finns många fina "naturarenor", platser som är iordningställda med skyltar/information, stigar och rastplatser för att underlätta för besökare att uppleva naturen. Slingor för motionslöpning finns i Degerfors tätort (Råbäck) liksom i Svartå och Åtorp. Samtliga motions slingor har belysning.

Fasaskogen och Sveafallen är välkända turist- och utflyktsmål liksom promenadstråket "Gryten runt". Sjön Skagern söder om Åtorp bjuder förutom sina badplatser även på cykel- och ridled med övernattningsmöjligheter runt sjön. Ridverksamheter finns på flera platser men en längre ridled saknas. Delar av den välkända Bergslagsleden passerar genom sydöstra delen av kommunen.

9.3.3 Bad, båtliv och fiske

Tillgången till vatten för bad, båtliv, kanoting, fiske med mera är mycket god. I Degerfors finns båtramp vid norra änden av Degernäsbadet.

Kommunen sköter badplatserna vid Degernäs och Mölle i Möckeln samt Svartåbadet vid Storbjörken.

Under senare år har det skett en utveckling av sportfisket i kommunen sedan Sveaskog upplätit fiskerättigheter till privata företag. Ädlare fiskarter har i större mängder planterats ut i Svartälvens och Letälvens sjösystem och där har tillgängligheten för sportfiskare underlättats med iläggingsramper för båtar. Fler bryggor, vindskydd och möjlighet att hyra båt skulle ytterligare öka tillgängligheten och intresset. Sportfiske i Sverige bedöms ha goda chanser att utvecklas, även ur ett internationellt perspektiv.

I vissa småsjöar sköter fiskeföreningar fisket.

Satsningen på bostäder längs vissa sjöar ska ske i kombination med, inte på bekostnad av, utveckling av sportfisket som näring.

9.3.4 Fritidsgårdar/mötesplatser

Ungdomskulturen förändras snabbt. Under vissa perioder är t ex trenden att nykterhet är viktigt, under andra perioder är det trendigt att dricka alkohol. Många ungdomar träffar i liten utsträckning vuxna personer, som kan påverka och stödja unga människor i sitt sökande efter identitet. IT-samhället innebär att ungdomarna även allt oftare umgås via internet, vilket inte ska betraktas som negativt men ställer nya krav på t ex kommunens insatser för ungdomar.

Det är viktigt att skapa mötesplatser där ungdomar kan träffa vuxna personer, som de inte har en beroendeställning till. Många ungdomar lever i utsatta miljöer med små möjligheter att delta i aktiviteter som kostar pengar. För dem kan fritidsgården eller andra öppna mötesplatser vara ett viktigt alternativ. Det finns en fritidsgård i centrala Degerfors. I Svartå finns en verksamhet i Folketshusföreningens regi som liknar fritidsgårdsverksamheten i Degerfors. På samma sätt driver Nysunds bygdegårdsförening ungdomsverksamhet i Åtorp. Båda föreningarna har visst ekonomiskt bidrag till sin verksamhet från kommunen. Arbete pågår med att finna formerna för mötesplatser för ungdom över 17 års ålder.

9.3.5 Lekplatser

Antalet anlagda lekplatser har minskat och förväntas fortsätta minska på grund av vikande befolkningsunderlag.

I Degerfors, Svartå och Åtorp finns i dag 19 kommunala lekplatser, 17 lekplatser på skolor och förskolor samt ca 20 i bostadsområden. Alla lekplatser besiktigas regelbundet.

10. Utbildning och omsorg

10.1 Ansvar för förskola, utbildning, vård och omsorg

Kommunen har ett ansvar enligt lag att se till att det finns ett utbud av hög kvalitet inom förskola, utbildning, vård och omsorg. Ansvaret för hälso- och sjukvård är delat mellan kommunen och landstinget. Kommunens ansvar för utbildning gäller t o m gymnasienivå. För medborgarna i en kommun tillgodoser dessa verksamheter grundläggande behov, är självklara rättigheter och ingår i det basutbud som förutsätts finnas i en kommun. Hur verksamheten bedrivs kan ha stor betydelse för hur medborgarna ser på sin kommun.

Samhällets grundläggande omsorg (från förskola till äldreomsorg) är beroende av en aktiv samhällsplanering för god tillgänglighet i bostadsmiljöer och till offentliga verksamhetslokaler, till lokal service och goda kommunikationer.

10.2 Förskola

Under det senaste årtiondet har det pedagogiska uppdraget fått en allt större betydelse inom förskolan. I och med Lpfö98/10 har förskolan fått ett förstärkt uppdrag där förskolläraren har fått ett särskilt ansvar för undervisningen inom förskolan. Förskolan är en egen skolform inom utbildningssystemet där kravet finns på att det skall finnas legitimerade förskollärare i verksamheten.

Förskolans uppdrag med en pedagogik där omvårdnad, fostran och lärande bildar en helhet kvarstår. Flera områden i läroplanen har utökats, såsom språk och matematik samt naturvetenskap och teknik. Två nya avsnitt har tillkommit i läroplanen nämligen uppföljning/utvärdering och utveckling samt förskolechefens ansvar.

I Degerfors finns 11 kommunala förskolor (varav en med natt- och helgverksamhet) samt en kommunal öppen förskola. Andelen barn som finns i den kommunala barnomsorgen motsvarar 97 % av samtliga barn i aktuella åldersgrupper.

10.3 Grundskola

Grundskolan årskurserna 1-9 i Degerfors omfattar fem skolor. Tydligt fokus finns på att öka elevernas måluppfyllelse och känsla av trygghet i skolan. Befintliga skolors utemiljö bör förbättras. Även trafiklösningar för anslutningar av transporter till skolgårdar bör förbättras.

10.4 Gymnasieskola och vuxenutbildning

Det fria gymnasievalet innebär att den kommunala gymnasieskolan numera har konkurrens från privata gymnasieskolor och från gymnasieutbildningar på andra orter.

Gymnasieutbildningen i Degerfors kommun bedrivs tillsammans med Karlskoga kommun av den gemensamma gymnasieförvaltningen sedan 2011. Det finns en gemensam politisk nämnd, gymnasienämnden.

Den gemensamma nämnden har ansvaret för båda kommunernas frivilliga skolformer. Verksamheten omfattar gymnasieskola, gymnasiesärskola, särvox, grundläggande vuxenutbildning, svenskundervisning för invandrare, samhällsorientering, lärcentrum samt yrkeshögskoleutbildning.

Gymnasieskolan och gymnasiesärskolan finns i både Degerfors och Karlskoga under samlingsnamnet Möckelngymnasiet.

Närmaste folkhögskola finns i Karlskoga.

Vuxnas lärande skall bidra till kommunens utveckling och tillväxt.

10.5 Högre utbildning

Samverkan med universiteten i Örebro och Karlstad är av avgörande betydelse för att stimulera till och erbjuda högre utbildning samt för att tillgodose och bidra till näringslivets utvecklingsmöjligheter och behov av kompetent personal. Närmaste ort med högre utbildning är Karlskoga där Campus Alfred Nobel som är en del av Örebro universitet finns. Inom ramen för Degerfors och Karlskogas gemensamma gymnasieförvaltning erbjuds även 2-åriga yrkeshögskoleutbildningar.

10.6 Hälso- och sjukvård

Kommunen och landstinget har ett delat ansvar för hälso- och sjukvården. Kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar upp till sjukvårdens sjuksköterska i särskilda boendeformer och dagverksamhet samt genom avtal med regionen ansvar för hemsjukvård i ordinärt boende för de som inte kan ta sig till vårdcentralen. Kommunen ansvarar också för alla arbetsterapeutiska hemsjukvårdsinsatser. Region Örebro län ansvarar för den psykiatriska hemsjukvården i dag men det finns en utredning som föreslår att detta i viss utsträckning överförs till kommunerna i framtiden. Kommunen har också ett ansvar för skolhälsovård.

Vårdcentralerna är basen i svensk hälso- och sjukvård. Pilgårdens vårdcentral i Degerfors tillhör Region Örebro läns primärvård, och här tas om hand och behandlas 90 procent av alla sjukdomar och skador. Region Örebro län driver även Folkhälsovården som har en mottagning i Degerfors.

Närmaste sjukhus är Karlskoga lasarett som är ett akutsjukhus inom Region Örebro län. Lasarettet har sex kliniker, sex mottagningar samt ett sjukhusövergripande laboratorium. Regionfrågan och överströmningen av patienter från Värmland är viktiga faktorer som starkt påverkar lasarettets uppdrag.

Alla invånare har rätt att få vård efter vars och ens behov och med god tillgänglighet, rätt behandling och ett gott bemötande. Det innebär att regionen ska erbjuda god vård och annan service oavsett var människor bor eller befinner sig i länet.

För Degerfors och Karlskoga kommuner finns formellt beslutad samverkan genom Folkhälso-nämnden. Nämnden har bl a som uppdrag att utveckla och fungera som stöd och motor i kommunernas folkhälsoarbete.

10.7 Individ- och familjeomsorg

Kommunens individ- och familjeomsorg har i uppdrag att utreda, besluta och verkställa beslut utifrån gällande lagstiftning. De människor som är i behov av socialtjänstens insatser ska mötas på ett respektfullt sätt av handläggare som är professionella och där insatserna upplevs motsvara behoven.

Verksamheten är till största delen förlagd till området Slingan, där socialkontoret, viss arbetsmarknadsverksamhet, sysselsättning för psykiskt funktionsnedsatta och den öppna verksamheten till missbrukare samt motivationsboende till målgruppen finns. Rehabilitering/arbetsträningsverksamhet för återinträde/inträde till arbetsmarknaden bedrivs i industriområdet Kvarnberg. Socialförvaltningen har en beroendemottagning tillsammans med primärvården i Pilgårdens vårdcentral. Familjecentralen i Pilgårdens vårdcentral är en samverkan mellan socialtjänsten, förskolan, regionen och Degerfors-Nysunds församling.

Fyra boendeenheter kommer att behövas för målgruppen ensakommande barn med sammanlagt 100 platser. Cirka 40 av dem som hem för boende – stödboende och resten i form av HVB-hem. Samtliga är belägna i bostadsområden.

Kommunens överförmyndarverksamhet drivs sedan 2011 gemensamt med Karlskoga, Kristinehamn, Storfors och Filipstads kommuner i Östra Värmlands överförmyndarnämnd. Kansliet finns i Kristinehamn.

10.8 Handikappomsorg

Behovet av insatser med stöd av Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, bedöms öka. En god framförhållning behövs, särskilt vad gäller nya boenden.

I Degerfors finns fyra gruppboendestäder för boende med särskilt stöd och service enligt LSS (personer med utvecklings- eller begåvningshandikapp). Tre av dem är fristående med vardera 6-7 lägenheter. Den fjärde som består av 4 lägenheter är belägen i ett flerbildshus. Ett nytt boende med fem servicelägenheter i samma trapphus kommer att tas i bruk under 2016. Planeringen är att utöka med ytterligare fem lägenheter i samma trapphus kommande år. För gruppen personer med psykisk funktionsnedsättning finns ett boende med 12 lägenheter som är ett fristående flerbildshus. Huset är under renovering 2016-2017. Lägenheterna blir anpassade och tillgängliga för målgruppen och personer med funktionsnedsättningar. Det egentliga behovet av särskilt boende för gruppen kan beräknas till 6-7 lägenheter. Boendestöd i ordinärt boende är att föredra framför ett större antal särskilda boendelösningar. Satellitlägenheter är en modell för framtiden även för LSS-boende, tex Björklundsgatan.

Daglig verksamhet bedrivs till största delen som traditionell verksamhet på två ställen, det ena i ett bostadsområde och det andra centralt beläget. Sysselsättning och gemenskap för gruppen psykisk funktionsnedsättning finns också.

10.9 Äldreomsorg

Ur ett samhällsplaneringsperspektiv måste beaktas att medelåldern ökar och att framtidens äldre kommer att ha andra krav och levnadsvanor. Det ställer nya krav på utformningen av bostadslägenheter, framtidens vårdboenden och den yttre miljön runt dessa.

Prognoser visar att åldersgruppen 65 år och äldre ökar. Under perioden 2012- 2021 är det äldre närmast över pensionsåldern (65-79 år) som ökar mest för att därefter bli färre igen, medan ökningen under perioden 2022- 2026 ligger på de så kallade äldre äldre, d v s över 80 år.

I kommunen beräknas gruppen 85 år och äldre få en marginell minskning fram till 2016, varpå prognosen indikerar en svag ökning i denna grupp. Gruppen 75-84 år beräknas öka marginellt fram till 2016, därefter blir ökningen kraftigare. Enligt prognosen beräknas gruppen 75 år och äldre totalt öka med ca 33 % mellan 2016 och 2026.

Det är i första hand de äldre över 80 år som är i behov av särskilt boende och omsorgsinsatser. Kommunen behöver följa befolkningsutvecklingen och ha en beredskap för att klara ett ökat behov av vård och omsorgsinsatser under planeringsperioden.

I Degerfors har drygt 250 personer i ordinärt boende någon form av hjälp i hemmet, allt från hjälp med städning och medicinska insatser till personlig omvårdnad och vård i livets slutskede. Denna verksamhet drivs helt i kommunal regi.

När behov av särskilt boende uppstår finns servicelägenheter och vårdboende. I Degerfors finns särskilt boende på Letälvsgården med 75 platser och Västergården med 30 platser, totalt 105 lägenheter med personal dygnet runt. De är uppdelade i omvårdnadsboende, demensboende i två olika stadier och särskilda behov. Standarden på samtliga särskilda boenden är hög. Alla särskilda boenden bedrivs i kommunal regi. På Västergården finns också en enhet för korttidsvård med upp till 11 platser.

10.10 Specialboenden

Kommunerna har ansvar för olika typer av specialboenden, se ovan. Den här typen av boenden kan, dels genom att de är kommunala investeringar, dels genom behov som avviker något från ordinära boenden, förläggas på andra platser än de som aviserats för flerbildshus och villor. De kan dock även sammanfalla.

En bostadsförsörjningsplan för äldre som tagits fram under 2012 visar att behovet av särskilt boende är tillgodosett för tidsperioden fram till 2025. Efterfrågan finns på trygghetsboende i anslutning till Västergården. Planeringen för Degerfors tätort är att även fortsättningsvis förlägga olika typer av boenden i de centrala delarna av samhället.

11. Trafik

11.1 Trafikinфраstruktur

Huvudstråken för vägtrafiken inom kommunen är länsvägen 205/243 norrut via Karlskoga samt länsvägarna 243/204 och 205 söderut mot Gullspång respektive Askersund. Kommunens läge är mycket gynnsamt för anslutning av gods- och persontransporter till de större trafiklederna E20, E18, v50 och v26. Degerfors centralort är en av målpunkterna längs Värmlandsbanan. Degerfors järnvägsstation är angoringspunkt för person- och godstrafik och det gamla stationsområdet Strömторp fungerar idag som angoringspunkt för gods som ska vidare till Karlskoga.

Värmlandsbanan har som enkelspår låg kapacitet, vilket framförallt begränsar utbudet av regionala persontransporter. I nationella planen för 2014-2025 finns vissa åtgärder på Värmlandsbanan för att öka kapaciteten något, men Trafikverket konstaterar i sin kapacitetsutredning att kapacitetsproblemen kommer att kvarstå även efter 2025.

I nationella planen ska transportsektorn bidra till att miljö kvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* ska nås genom en stegvis ökad energieffektivisering i transportsystemet och ett brutet beroende av fossila bränslen. Utsläppen från transporter och dess klimatpåverkan kan alltså förväntas ge avsevärt skärpta krav på minskning av skadliga utsläpp. Detta i sin tur innebär förändringar i såväl resmönster som vilka transport- och drivmedel som kommer att användas i framtiden. Resandet bedöms öka med 20-25 % fram till år 2030.

I Regionala utvecklingsstrategin (RUS) för Örebro län är kollektivtrafik en nyckelfaktor för att vi ska kunna skapa en större gemensam arbetsmarknadsregion. Utökade insatser i infrastruktur och kollektiva trafiklösningar, liksom bättre samordning mellan olika trafikslag, är nödvändiga åtgärder för att en kommun som Degerfors, på ett bättre sätt än idag, ska kunna utnyttja sitt fördelaktiga läge mellan två större arbetsmarknader. Kommun- och länsgränser får inte vara ett hinder för detta.

11.2 Vägtrafik

För Degerfors kommun är Europaväg 18, liksom E20, viktiga vägar för gods- och persontrafik. E18 ingår i det nationella stamvägnätet och även i vägnätet som brukar kallas "Nordiska triangeln" sträckorna Oslo-Stockholm-Köpenhamn-Oslo. Båda europavägarna nås via länsväg 205, som också har mycket stor betydelse för dagpendling.

Länsväg 205, sträckan Karlskoga-Degerfors-Laxå-Askersund, bedöms som regionalt stråk bli en allt mer strategiskt viktig länk för transporter i sydvästlig riktning och öster om Vättern, t ex mot Norrköpings hamn och vidare till Baltikum. Anslutning till riksväg 50 som nationellt stråk Motala-Mjölby till E4 är en viktig transportled för framför allt gods men även persontrafik i denna riktning. En välkommen åtgärd på sträckan finns med i Trafikverkets nationella transportplan 2014-2025, med ny mötesfri väg mellan Brattebo och Nykyrka.

Det regionala vägnätet i form av regionala och lokala länsvägar är viktigt för att knyta samman länets orter med gods- och persontransporter och pendling. I Länstransportplanen är målbilden för länsväg 205, sträckan Hällefors, Karlskoga, Degerfors, Laxå och Askersund, 80 km/timme. Eftersom delar av sträckan blivit allt viktigare för dag- och i viss mån även långpendling bör det övervägas om inte vissa delsträckor, t ex Svartå – Degerfors och Karlskoga – Loka, kan hastighetsanpassas till 100 km/timme. Åtgärder för att öka tillgänglighet, trygghet/säkerhet, minskade bullerstörningar mm är viktiga, i synnerhet längs genomfartsleder.

Från de mindre tätorterna Svartå och Åtorp förekommer en ganska omfattande arbetspendling på väg 205, 243 och 204 till näraliggande orter (Degerfors, Karlskoga, Laxå, Örebro och Gullspång). Vägstandarden på dessa vägar är idag enligt Trafikverket på en nivå som inte medger att man frångår nu gällande hastighetsbegränsningar, som på väg 205 är 80 km/tim och väg 204 och 243 är 70 km/tim. Inför

en eventuell revidering av hastighetsanpassning på det svenska vägnätet är det betydelsefullt för de som arbetspendlar från Svartå och Åtorp att nuvarande maxhastigheter på dessa vägar inte begränsas ytterligare.

De principiellt farligaste punkterna i trafiken är där biltrafik och oskyddade trafikanter korsar varandras färdriktning. Med stor andel tung trafik ökar risken ytterligare. Ambitionen på kort sikt bör vara att eliminera konfliktpunkter med stor risk. Planering och förstudier för mindre ombyggnadsprojekt är viktiga exempel på kommunala åtgärder och initiativ för att förkorta tid mellan idé/behov och genomförande.

11.2.1 Genomfarter och större trafikleder

Finansiering och tidplan för utbyggnad av genomfartsvägar beslutas av andra aktörer än kommunen. Samarbete med Trafikverket bör fortsätta och utvecklas ytterligare. Kommunen kan verka för sina mål genom arbetet med länstransportplanen.

Trafikverket använder den sk 4-stegsprincipen för planering av vägsystemet. Det är en planeringsmetod för att hushålla med resurser och minska transportsystemets miljöpåverkan. Det innebär att man analyserar funktioner och åtgärdsbehov i fyra steg:

1. Åtgärder som kan påverka transportbehovet och val av transportsätt
2. Åtgärder som ger effektivare utnyttjande av befintlig infrastruktur (vägnät och fordon)
3. Begränsade ombyggnadsåtgärder
4. Nyinvesteringar och större ombyggnadsåtgärder

I Degerfors passerar genomfartstrafiken tätortens centrum eftersom alternativ saknas. En analys enligt 4-stegsprincipen kan leda till förslag om att tung genomfartstrafik leds andra vägar än genom centrum. Ett annat möjligt resultat av analysen är förslag om byggande av en eller flera förbifarter. Det finns sedan lång tid reserverat och planer för hur ett system av förbifarter kan utformas.

Utrymme finns reserverat för en förbifart för väg 205 och 243. Alternativet Västerleden som i första hand ska eliminera tung genomfartstrafik genom Degerfors centrum och hela norra delen av tätorten har studerats relativt detaljerat. Möjligheter till andra förbifarter har studerats mer översiktligt. Söderleden som förbinder väg 205 med Västerleden söder om järnverksområdet är mera komplicerad med bl a byggande av en ny bro över Letälven. Det finns även planer på en "Förbifart Bruket" som leder väg 205 öster om Bruket. En fortsättning norrut på förbifart Bruket, Österleden, kan bli aktuell för vidare utredning först efter besked om bro över Möckeln för Nobelbanan och E18 ska byggas. Österleden kan då utredas som ett alternativ för anslutning till E18 på östra sidan Möckeln. Planer för en förbifart av mer lokal karaktär finns även vid Strömtorp. Inget av objekten finns med som åtgärd i den regionala Länstransportplanen 2014-2025.

Om en förbifart byggs i Degerfors efter en åtgärdsvalsstudie kan tung trafik förbjudas på väg 555 öster om Möckeln (Kosia). Vägen är smal och kurvig och längs den östra Möckelnstranden pågår och planeras utbyggnad av bostäder som höjer kraven på en säkrare och vänligare trafikmiljö. Tung genomfartstrafik kan även förbjudas genom Degerfors centrum om en förbifart byggs. Förbudet ska endast gälla genomfartstrafik, inte transporter med utgångs- eller målpunkter utmed vägsträckorna.

Närmast större vägar råder byggnadsförbud enligt väglagen. Länsstyrelsen har 2008 utökat skyddsområdet till 50 meter från europavägar (E18) och 30 meter från de primära länsvägarna (väg 205 och 243).

Trafikverket anser att dessa avstånd ska gälla såväl inom som utanför planlagt område vilket kommunen dock anser är realistiskt. Kommunen ska genom detaljplan kunna pröva lämpliga lösningar. För övriga statliga vägar gäller ett generellt byggnadsfritt avstånd om 12 m.

Gällande riktvärden för buller och vibrationer ska vid nybyggnation och andra väsentliga förändringar följas om det inte är uppenbart orimligt.

11.2.2 Kommunens gatunät

Kommunen har ansvar för gator i Degerfors, Svartå och Åtorp samt vid Duvdalen, men inte på landsbygden i övrigt.

Degerfors har ett arv med sig i stadsplaneringen som, med dagens trafiksäkerhetstänkande, innebär att bredden på många huvudgator måste krympas. De i många fall mycket breda gatorna uppmuntrar till höga hastigheter och därmed en lägre trafiksäkerhetsnivå. Detta innebär dock att det finns stora möjligheter till flexibla lösningar vid planering och byggande, eftersom utrymmet, t ex för en separat gång- och cykelväg, redan finns i gaturummet. Det metodiska arbetet med att försöka få bort tung trafik från gatunätet och flytta den till trafiklederna som är byggda och dimensionerade för att ta hand om denna trafik ska fortsätta. Avstånd till omgivande bebyggelse ska beaktas.

11.2.3 Farliga transporter på landsväg

Andelen transporter med farligt gods på landsväg förväntas öka. För en vägsträcka i kommunen föreligger förbud mot transporter med farligt gods; länsväg 555 öster om Möckeln.

Om åtgärdsanalys visar att en ny förbifart centrum är bästa lösningen kan farligt gods i framtiden koncentreras till denna nya väg. Se karta primära och sekundära leder sidan 51.

11.2.4 Gång-/cykelvägnät

Ett väl utbyggt gång- och cykelnät är såväl trafiksäkerhetsfrämjande som positivt för folkhälsan. Degerfors tätort har generellt ett väl utbyggt gång-/cykelvägnät men det är inte sammanbundet överallt och det saknas planskildhet.

Den sedan länge efterfrågade cykelvägen mellan Degerfors och Karlskoga, längs länsväg 205, invigdes i juni 2016.

När det gäller utförandet på de gång- och cykelvägar som planeras idag, måste alternativa lösningar övervägas för att kostnadseffektivt kunna skynda på utbyggnaden. De viktigaste åtgärderna är att bygga ihop det befintliga nätet, främst för att elever på ett säkert sätt ska kunna cykla eller gå till skolan och för att stimulera arbetspendling till fots eller med cykel. Gång-/cykelvägnätet utformas för att motverka trenden att barn allt oftare blir skjutsade till skola och aktiviteter.

11.3 Busstrafik

Med anledning av utsläpp från transporter och påverkan på klimatet kan avsevärt skärpta krav på minskning av skadliga utsläpp förväntas. Det bedöms innebära förändringar i resmönster och val av transportmedel i framtiden. Förbättrad kollektivtrafik är en av de möjligheter som måste användas för att minska utsläppen från vägtrafiken.

Kvinnor reser mer kollektivt och går mer än män, medan män cyklar något mer än kvinnor. En utveckling av kollektivtrafiken kan gynna jämställdheten. Barn och ungdomar är hänvisade till kollektivtrafiken eller cykel när de ska färdas så en utveckling av kollektivtrafiken stärker deras möjlighet till självständighet.

Från Degerfors finns kollektivtrafik med buss till Karlskoga, Laxå och Kristinehamn. Degerfors har ingen särskild tätortstrafik. Kommunen svarar för kompletteringstrafiken på landsbygden samt nattrafik på helgerna till Svartå och Åtorp.

Genom regiontrafik finns idag möjligheter till kollektivtrafik med buss från Degerfors via Karlskoga till de flesta orter i såväl Örebro som Värmlands län. Utöver regional busstrafik kan även vissa orter nås med spårburen trafik med regionalt färdbevis.

I Länstransportplanen prioriteras stamnätstrafiken mellan kommunhuvudorter och Örebro. För Degerfors kommun är kollektivtrafiklösningar också en förutsättning för en levande landsbygd. Det ska vara fullt möjligt att arbets- och studiependla kollektivt om man bor i Svartå, Åtorp eller på Kosia.

Från augusti 2016 samordnas busstrafiken med skolskjutsarna och därigenom ökar antalet turer till bl a Svartå och Åtorp. Det blir även tätare trafik mellan Degerfors och Karlskoga samt vidare mot Örebro. En ny busslinje mellan Degerfors och Karlskoga på östra sidan Möckeln startas också, vilket kommunen arbetat för länge.

11.4 Järnvägstrafik

11.4.1 Nationella och regionala bandelar

Järnvägsförbindelser är ett allt starkare medel för tillväxt, regional samhörighet och regionförstoring.

Järnväg skapar nya möjligheter till godstransporter, längre persontransporter och dagpendling.

Degerfors har persontrafik med järnväg på Värmlandsbanan med ca 200 på- och avstigningar per dag. Västra stambanan och Värmlandsbanan sammanbinder hela Mellansverige (Baltikum-) Stockholm /Mälarenregionen med Värmland (-Norge) och Göteborg. Värmlandsbanan är och kommer i framtiden vara ett mycket viktigt transportstråk och åtgärder för att förbättra framkomlighet, kapacitet och tillgänglighet på banan är därför viktig och prioriterad. Värmlandsbanan har idag stora kapacitetsproblem. I nationella planen för 2014-2025 ligger åtgärder i en mötesstation mellan Skåre och Kil och två mötesstationer mellan Kristinehamn och Karlstad. Åtgärderna medför enligt Trafikverket förbättrade möjligheter till arbetspendling och godstransporter.

Den viktigaste regionala och nationella knutpunkten är Hallsberg för att fördela transporter av gods- och persontrafik från landets norra, södra, västra och östra delar. En av de viktigaste relationerna för gods från Hallsbergs kombiterminal är Göteborgs hamn. I den nationella planen för transportinfrastruktur 2014-2025 utpekas Hallsberg som nationellt viktig nod, som har stor nationell och regional betydelse som kombiterminal. Viktiga relationer för gods till och från Hallsbergs kombiterminal är hamnarna i Göteborg och Norrköping. Utbyggnaden av dubbelspår sträckan Hallsberg – Degerön har stor betydelse för att öka kapaciteten.

Snabbare järnvägsförbindelser mellan Oslo och Stockholm har under många år varit på agendan i kommunerna i norska Östfold och kommunerna i den så kallade E18-gruppen, där Degerfors kommun ingår. Under 2014 tecknades ett avtal mellan Grensekommittén Värmland-Östfold och kommunerna Kristinehamn, Karlskoga, Degerfors, Lekeberg och Örebro där ett uppdrag gavs till Norsk Bane AS att utreda alternativa bansträckningar mellan Karlstad och Örebro. Degerfors kommun avstyrker en helt ny bansträckning, men ställde sig bakom en utredning på villkor att nuvarande bansträckning (Värmlandsbanan) fanns med som alternativ.

I juni 2015 presenterades utredningen där en utbyggnad av dubbelspår för höghastighetståg i nuvarande bansträckning inte ansågs fysiskt möjlig. I stället förordade utredningen en helt ny sträckning där Degerfors kommun berörs till viss del av en järnvägsbro över sjön Möckeln.

Kommunens inställning är att snabbare järnvägsförbindelser mellan Oslo och Stockholm är av betydelse, men att den frågan inte får ta fokus från nuvarande kapacitetsproblem på Värmlandsbanan. En helt ny bansträckning är ett projekt som i bästa fall ligger 25-30 år fram i tiden. Trimnings- och kapacitetshöjande åtgärder på nuvarande sträckning är nödvändigt redan idag för att inte hindra vår regions utveckling.

Vid en framtida snabbtågsförbindelse mellan Oslo och Stockholm är det kommunens uppfattning att trafiken måste planeras med förskjutna tågtider, så att tågen stannar omväxlande på samtliga stationslägen; behov av snabba förbindelser ska inte endast vara förbehållet större städer. Det är också viktigt att en ny bana för snabbtåg ger möjlighet för en utökad regiontrafik.

För järnväg gäller ett skyddsavstånd om 30 m från spårmitt närmaste spår till ny bebyggelse. Verksamhet som inte är störningskänslig och där människor endast vistas tillfälligt kan dock finnas inom 30 m.

11.4.2 Lokala bandelar

Den ej elektrifierade banan Strömtorp-Bofors förbinder Degerfors med Karlskoga. Huvudman för banan är Trafikverket. Banan sträckte sig tidigare till Otterbäcken vid Väneren. Sträckan söder om Degerfors används nu för dressintrafik i turistsyfte. I nuläget används banan huvudsakligen för godstransport. Möjligheter att på sikt utveckla persontrafik bör utredas. Sträckan Degerfors-Karlskoga och banans roll som del i framtida regional/lokal kollektivtrafik har ännu inte utvärderats.

Banan Strömtorp-Bofors fortsätter norrut mot Granbergsdal, Gyttorp och Nora. Denna del var ursprungligen stommen i Nora Bergslags Järnväg som byggdes upp för bergsbrukets behov under de sista 30 åren av 1800-talet. Banan var i full drift med gods- och persontrafik ända in på 1970-talet. Totalt sett utgör banan Degerfors/Strömtorp-Bofors station-Nora-Järle-Örebro en nordlig transportlänk ”på tvärs” i stambananätet som kan utvecklas såväl logistiskt som turistiskt.

För många tillverkningsföretag är det nödvändigt att ha tillgång till järnvägstransport för att tillverkning av olika produkter ska kunna miljöcertifieras samt att järnvägstransporter även ökar i konkurrenskraft för transporter av produkter och råmaterial på längre distanser. Det finns ett industrispår från stambanan in på järnverksområdet i Degerfors. Planer finns på att förlänga spåret norr om Agsjön så att det når Högbergstorps industriområde. I Svartå finns en del av den f d Svartåbanan kvar som ansluter till industriområdet och kan vid behov förlängas. Det går även att vid behov komplettera med industrispår från Strömtorp-Boforsbanan till Kvarnbergs och Nyttorps industriområden.

11.4.3 Farliga transporter på järnväg

Andelen transporter med farligt gods på järnväg förväntas öka. Den järnvägssträcka där den absoluta merparten farligt gods passerar och förväntas fortsätta passera är stambanan genom Degerfors. De lokala bandelarna trafikerar också med farligt gods vilket måste beaktas vid planläggning och byggande i anslutning dessa spår. Vid detaljplanering inom 150 m från järnvägen får det i varje enskilt fall bedömas hur befogat det är att göra en riskanalys och hur omfattande denna i så fall ska vara. Se karta sidan 51.

11.5 Flygtrafik

Närmaste flygplats finns i Karlskoga, denna har dock klassats ner från instrumentflygplats till allmänflygplats.

Örebro flygplats är en viktig flygplats för Degerfors kommun för nationella och globala flygförbindelser och destinationer. Kombinationen med Kastrup och andra nav för flygförbindelser är av stor betydelse för näringsliv, turism och trafikflyg för persontransport.

Tillgängligheten bedöms vara en viktig konkurrensfaktor av ökande betydelse för regional utveckling i såväl regionen som Degerfors kommun.

Örebro flygplats utgör en viktig funktion som godsflygplats för regionens företag, men också för landet i stort, med växande marknad för fraktflyg världen över samt insatsflyg i samband med internationella hjälp- och fredsinsatser.

Flygplatsen är också viktig för yrkesflyg med tjänster som taxiflyg, bevaknings- och inspektionsflyg, flygfoto mm. Flygplatsen har även en stor segelflygsverksamhet, civilt motorflyg och fallskärmshoppning och en växande charter- och affärsflygmarknad.

För civil luftfart gäller att alla byggnadsobjekt högre än 20 m ska remitteras till luftfartsverket för granskning innan uppförande sker. Även flygplatser inom 60 km från objektet ska tillfrågas.

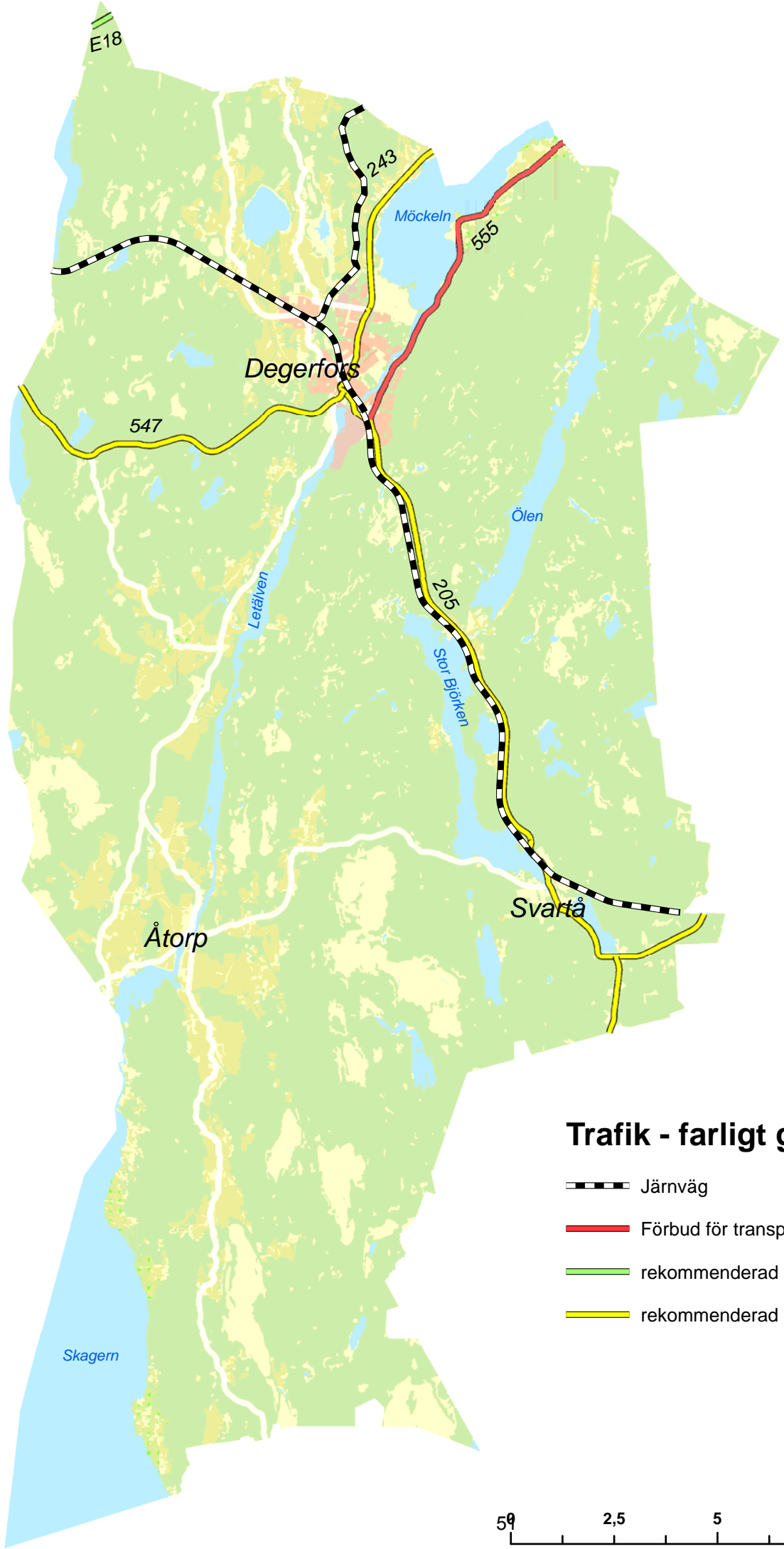
11.6 Båttrafik och hamnar

Båttrafik utöver sådan som är kopplad till turism och fritid bedöms inte vara aktuell för Degerfors.

De närmaste hamnarna för Degerfors kommun är torrhamnen i Hallsberg och hamnarna i Kristinehamn och Otterbäcken vid Väneren. De två första är viktiga som intermodala omlastningspunkter för export och import av tunga och skrymmande varor medan Otterbäckens hamn har kapacitet att ta emot mer djupgående fartyg. Hallsberg utgör förutom torrhamn med tullklarering och direktkontakt med Göteborgs hamn, global sjöfart samt järnvägstransport till Europamarknaden/ kontinenten, även en nationell kombiterminal för väg- och järnvägstransporter inom och utom landet. Kristinehamn fungerar på samma sätt kopplat till Vänersjöfarten, Trollhätte kanal/Göta Älv som transportled ut i Europa och övriga världen. Båda spelar stor roll för hållbara och miljömässiga transportsystem till och från regionen.

Översiktsplan Degerfors kommun, bilaga 1

Kommunen bör verka för att underlätta förbindelserna till hamnen i Norrköping, vilken har förutsättningar att bli den ledande hamnen i handeln med Ryssland/Baltikumområdet och som geografiskt är beläget ca 15 mil från Degerfors, medan det är närmare 25 mil till hamnar i Stockholmsområdet.

E18

243

Möckeln

555

Degerfors

547

Ölen

Letälven

205

Stor Björken

Svartå

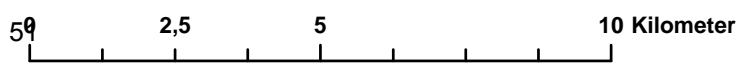
Åtorp

Skagern

Trafik - farligt gods

- Järnväg
- Förbud för transporter med farligt gods
- rekommenderad primär väg
- rekommenderad sekundär väg

12. Teknisk försörjning

12.1 Huvudmannaskap och ägande

Degerfors kommun äger och driver vatten och avlopp samt renhållning i kommunal regi, i förvaltningsform. Degerfors kommun äger även gatubelysningen men driften sköts av Degerfors Energi AB som är ett helägt kommunalt bolag. Degerfors Energi äger och ansvarar för el, fjärrvärme samt stadsnät.

12.2 Vatten- och avloppsverksamhet

Verksamhetsområdet i Degerfors kommun omfattar Degerfors, Svartå, Åtorp och Duvedalen.

Det har relativt nyligen utökats till att även omfatta hela västra Möckelnstranden upp till kommungränsen mot Karlskoga.

Svartå kan komma att anslutas till Degerfors vatten- och avloppsnät. Svartås vattenverk och avloppsreningsverk kan då tas bort. Praktiskt innebär det att ledningarna dras söderut längs väg 205 till Ölsboda för att sedan dras ut i sjön Stor-Björken och över till Skäggebol, därefter vidare till Svartå. Detta skapar utvecklingsmöjligheter utmed Stor-Björken och Ölen, utöver de ca 100 fastigheter, varav ca hälften är fritidshus, som finns där idag.

Nedan beskrivs endast kort vatten- och avloppssituationen i kommunen. Mer utförlig beskrivning finns i bilaga 2, Vatten och avlopp.

12.2.1 Dricksvattenhantering

I kommunen finns dricksvattentäkter vid Degernäs och i Svartå (Guldsmedsboda) och Åtorp (Äng). Sammankoppling av dricksvattennätet med Karlskogas nät pågår. När det tas i drift kommer Degerfors att leverera vatten till Karlskoga lasarett och Degerfors och Karlskoga samhällen kan få nödvatten från varandra.

Se även kapitel 7.1 *Miljö kvalitet* avseende skydd för vatten.

12.2.2 Avloppsvattenhantering

I Degerfors kommun finns det ca 9 mil avloppsledningar och 32 pumpstationer. Avloppsreningsverk finns i Degerfors, Svartå och Åtorp. Duplikatsystemet med separerade dag- och spillvattenledningar är i stort sett fullt utbyggt. Utanför verksamhetsområdet finns ca 700 enskilda avlopp med varierande kvalitet.

12.2.3 Dagvattenhantering

I Degerfors kommun finns ca 8 mil dagvattenledningar och duplikatsystemet är i stort sett helt utbyggt. Däremot är uppkopplingen mot systemet från enskilda fastigheter inte klart överallt.

I framtiden förväntas antalet frekventa regn med stora regnmängder öka, med påföljande höga vattenflöden. Det ställer högre krav på dagvattennätet och framförallt att kombiledningar ersätts med separata dag- och spillvattenledningar. Vid utlopp i recipienter bör i vissa fall sedimentdammar och s k fällor för utfällning av kväve byggas.

12.3 Energiförsörjning

I Degerfors sker fjärrvärmeproduktion vid fyra produktionsanläggningar genom Degerfors Energi AB. Inom kommunen finns två vattenkraftverk som ägs och drivs av Fortum samt tre mindre privata.

Vindkraft behandlas i bilaga 3.

12.3.1 Fjärrvärme

Fjärrvärmenätet i Degerfors tätort är ca 2,5 mil långt och består av två produktionsenheter. Dessutom finns två närvärmenät, ett inom Kvarnbergs industriområde samt ett i Svartå tätort. Fjärrvärmenäten levererar fjärrvärme till villor, flerbostadshus, offentliga byggnader, affärslokaler och industrier.

En utredning som fick namnet klimatmiljonen har utrett möjligheterna till sammankoppling av Degerfors och Karlskogas fjärrvärmenät. Utredningen visar att en sammankoppling kan vara ekonomiskt och tekniskt bra men är miljömässigt mycket bra. I utredningen ingår en ny panna, förlagd i norra Degerfors. Efter utredning har flertalet andra utredningar genomförts, en att sammankoppla de två fjärrvärmenäten i tätorten Degerfors. Utredningen visade sig miljömässigt mycket bra då användandet av fossila bränslen kan minimeras i Kvarnbergsområdet. Nuvarande baslastpanna som finns placerad vid Degerfors Järnverk har varit i drift i snart 20 år. En nybyggd anläggning i anslutning till den befintliga har nyligen tagits i drift. Den nya anläggningen ger ökad kapacitet och ökad flexibilitet samt minimerar användandet av fossila bränslen.

12.3.2 Elleveranser och elnät

Degerfors Elnät har områdeskoncession till 2027 inom Degerfors kommun och delar av närliggande kommuner. Inmatningen till Degerfors Elnät från Fortum distribution sker på två anslutningspunkter Karlshagen och Jannelund.

12.3.3 Gasutvinning

Klimatpåverkan från traditionella bränsleslag gör biogas mycket intressant som energikälla för framtiden. Det finns goda möjligheter att utvinna gas i kommunens avlopps- och avfallsanläggningar. I kommunen pågår gasutvinning vid reningsverket i Degerfors. Möjligheter att utvinna biogas vid lantbruk är under utveckling.

12.3.4 Vindkraft

Se bilaga 3.

12.3.5 Solenergi

Solenergitekniken bedöms kunna utvecklas och bli en allt viktigare lokal energikälla. Det finns i princip två metoder att ta tillvara solenergi; solceller som omvandlar solstrålningen direkt till elektrisk likström och solfångare som värmer upp vatten i ett rörsystem som kan användas för uppvärmning eller att producera elektricitet. Än så länge finns ingen bra metod att lagra energin vilket är ett generellt problem och då särskilt i Sverige som har hyggligt med sol på sommaren då behovet är litet men lite sol på vintern när behovet är stort. Tillverkningskostnaderna är än så länge höga och verkningsgraden låg. Fördelen är att solen är en ren, outtömlig och kostnadsfri energikälla. Globalt sett har solcellsmarknaden vuxit med i genomsnitt 25 % per år de senaste 10 åren. Teknikutvecklingen förväntas fortsätta och på sikt göra solenergi fullt konkurrenskraftig.

12.3.6 Gatubelysningsnät

Inom tätorterna Degerfors, Svartå och Åtorp finns totalt ca 3 500 ljuspunkter som ägs av Degerfors kommun men sköts av Degerfors Energi AB.

12.4 Renhållningsverksamhet

Renhållningsverksamheten är beskriven i avfallsplanen från 2010. Samverkan har under en längre tid pågått i "Avfallsgrupp Östra Värmland" som består av kommunerna Karlskoga, Kristinehamn, Mariestad, Filipstad, Degerfors, Storfors och Gullspång. Samtliga kommuner har gemensamt tagit fram förslag till ny

renhållningsordning med gemensamma mål och visioner. I avfallsplanerna som utformas av kommunerna var för sig finns konkreta mål för ökad återvinning och källsortering.

12.4.1 Återvinning

Det finns idag 6 återvinningsstationer i Degerfors tätort samt en i Svartå och en i Åtorp. Endast ett fåtal återvinningsstationer har tillkommit genom övergripande planering och merparten saknar därför stöd i detaljplan. Återvinningsstationer får ofta flytta när planläggning sker och ytor tas i anspråk för andra ändamål.

Ansvarig för återvinningen av förpackningar och tidningar är producentföretagen genom sin organisation FTI. Organisationen anlitar lokala entreprenörer för tömning och transporter.

Insamling av återvinningsmaterial såsom papper, kartong, plåt, plast, glas och batterier sker hos ett flertal företag och inom bostadsområden i kommunen. Insamlingen sköts genom FTI.

Återvinningscentral finns vid Kvarnberg i Degerfors.

Avfall behandlas även i kapitel 7 *Miljö kvalitet*.

12.5 Kommunikationsinfrastruktur

Någon egentlig avgränsning mellan infrastrukturen för tele- respektive bredbandskommunikation finns inte längre. Såväl det ursprungliga fasta telenätet som mobiltelefonnäten används idag för alla former av kommunikation.

Bredband är en förutsättning för att samhällets funktioner ska fungera där allt fler kommunala och statliga tjänster produceras över nätet. Det handlar om skola, vård, omsorg och trygghet.

Den digitala agendan lyfter fram IT som en potential vilken ska tillvaratas för att öka företagets tillväxt, konkurrenskraft och handel. Kommuner som satsat på bredband och stadsnät har sett en positiv effekt på kommunens välfärd och det lokala näringslivets utveckling.

Inom koncernen Degerfors kommun finns Degerfors stadsnät. Stadsnät bygger en öppen infrastruktur som är tillgänglig för marknadens alla aktörer på likvärdiga villkor. Det öppna nätet bidrar till konsumenters valfrihet och det leder till ett bredare utbud av tjänster. Öppet nät byggs även i områden där det inte skulle vara lönsamt för de traditionella operatörerna att bygga. Kommuner som har ett stadsnät har oftast bättre bredbandstäckning, fler aktörer att välja på och därmed bättre konkurrens och lägre priser. De flesta av våra stora telekomoperatörer använder stadsnäten för att kunna erbjuda sina kunder fast- och mobilt bredband.

Medborgarna har idag flertalet infrastrukturer att välja på, 37 % har tillgång till fiberinfrastruktur, 98 % har tillgång till 4G/LTE (Mobilt bredband) och samtliga medborgare har tillgång till xDSL och 3G (Mobilt bredband). I tätorten har 95 % av industrifastigheter möjlighet att ansluta mot Degerfors stadsnäts öppna fiberinfrastruktur.